

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení

Ing. Lucie Kropáčková

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Ing. Lucie KROPÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0195P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Průběh rozhodčího řízení
3. Procesní prostředky obrany dlužníka proti vydanému rozhodčímu nálezu
4. Průběh exekučního řízení
5. Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení
6. Komparace se zahraničím
7. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Jitka Wolfová

Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení zpracovala zcela samostatně a výhradně s použitím pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů, jež jsou řádně vyznačeny v seznamu použitých zdrojů a literatury způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2022

.....

Ing. Lucie Kropáčková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Jitce Wolfové za její odborné a velmi vstřícné vedení, a cenné rady při vedení mé diplomové práce, své rodině za neutuchající podporu a Okresnímu soudu Plzeň-jih.

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
1. Úvod	9
2. Průběh rozhodčího řízení	11
3. Procesní prostředky obrany dlužníka proti vydanému rozhodčímu nález	16
3.1. Přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci	16
3.2. Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem	17
3.3. Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce).....	19
4. Průběh exekučního řízení	21
4.1. Exekuční titul a předpoklady jeho vzniku	21
4.1.1. Formální vykonatelnost exekučního titulu	22
4.1.2. Materiální vykonatelnost exekučního titulu	23
4.2. Zahájení exekučního řízení	24
4.3. Průběh exekuce	29
4.4. Odklad exekuce	30
4.5. Zastavení exekuce.....	32
5. Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení	36
5.1. Nedostatek pravomoci rozhodce.....	39
5.2. Netransparentní výběr rozhodce	41
5.3. Nepřiměřenost zajišťovacích instrumentů (neplatnost úvěrové smlouvy) .	44
5.3.1. Úrok.....	46
5.3.2. Úrok z prodlení.....	47
5.3.3. Smluvní pokuta.....	48
5.4. Ekonomická (ne)závislost rozhodce	50
5.5. Možnost přezkumu rozhodčího nálezu ve fázi pověřování	51
5.6. Aktuální výkladová problematika při zastavování exekučního řízení....	54
5.6.1. Náklady účastníků v exekučním řízení	54
5.6.2. Náklady soudního exekutora	56
5.6.3. Zkoumání neplatnosti rozhodčí doložky po skončení exekuce.....	57
5.6.4. Možnost moderace výše exekučním titulem přiznaného plnění	58
6. Komparace se zahraničím	60
7. Závěr	65
Resumé	68
Seznam použitých zdrojů a literatury	70

Seznam použitých zkratk

exekutorský tarif	Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
EP	Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov
e.ř.	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
nařízení vlády č. 351/2013 Sb.	Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěrenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, ve znění pozdějších předpisů
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
o.s.ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ 1964	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013
RPSN	roční procentní sazba nákladů
SK OZ	Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
zákon o soudech a soudcích	Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

zákon o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění
pozdějších předpisů

zákon o ústavním soudu

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších
předpisů

zákon o VSÚ

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících
a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně
souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ZRK

Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovském konání, v znění
neskorších předpisů

z.r.ř.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu
rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

ZSRK

Zákon č. 335/2014 Z. z. o spotřebitelském rozhodcovském
konání a o změně a doplnění některých zákonů, v znění
neskorších předpisů

1. Úvod

Rozhodčí nález je jedním z možných exekučních titulů, na jehož podkladě lze vést exekuci. Prvotnímu přezkumu je rozhodčí nález podroben již na samotném počátku exekučního řízení, ve fázi, kdy soud posuzuje žádost soudního exekutora o pověření a nařízení exekuce. Exekuční soud přezkoumává formální a materiální vykonatelnost a činí tak vždy z moci úřední u všech exekučních titulů, tedy i rozhodčího nálezu. Zda bude v další fázi exekučního řízení rozhodčí nález přezkoumáván i z jiných než uvedených důvodů, závisí především na účastnících exekučního řízení, zejména na jednotlivých povinných.

V posledních letech zažívá přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení nevídaný rozvoj, jež je udáván především judikaturou Nejvyššího a Ústavního soudu. Revoluci v přezkumu však nezažívají veškeré vydané tuzemské či cizozemské rozhodčí nálezy, ale pouze ty vydané tuzemskými rozhodci ve spotřebitelských sporech. A tato práce je zaměřena právě na ně.

Jedná se o téma rozporuplné a značně rozsáhlé, které nelze v rámci tohoto typu práce obsáhnout ve všech aspektech a detailech. Cílem této diplomové práce je zejména představit procesní postup nalézacího a vykonávacího řízení vztahující se k rozhodčím nálezům, shrnout nejdůležitější hlediska přezkumu rozhodčích nálezů v exekučním řízení, poukázat na problematická místa související se zastavováním exekucí z důvodu nezpůsobilosti rozhodčího nálezu, a představit alespoň částečně rozhodovací praxi a některé postupy Okresního soudu Plzeň-jih v rámci této problematiky.

Právě možnost seznámit se s konkrétně řešenými případy exekučního senátu Okresního soudu Plzeň-jih a aktuálnost problematiky byly jedním z důvodů výběru daného tématu diplomové práce.

Diplomová práce je kromě úvodu a závěru systematicky rozdělena do pěti kapitol, které se dále dělí na podkapitoly a dílčí podkapitoly. První kapitola je věnována průběhu rozhodčího řízení. V samotném úvodu je vymezen pojem rozhodčího řízení, následován předpokladem pro konání rozhodčího řízení – sjednání rozhodčí smlouvy. Druhá polovina kapitoly pak zběžně popisuje rozhodčí řízení od podání žaloby po vydání rozhodčího nálezu.

Proti vydanému rozhodčímu nálezu je možno se procesně bránit. Jakými konkrétními prostředky, se zabývá kapitola druhá. Jsou zde představeny jednotlivé instituty, a kdy a za jakých okolností je lze uplatnit.

Třetí kapitola popisuje průběh exekučního řízení. Po obecné definici exekučního titulu a předpokladů jeho vzniku následuje popis zahájení exekučního řízení a průběh exekuce. Značná část kapitoly je věnována odkladu a zastavení exekuce, které de facto představují další procesní prostředky obrany povinného proti rozhodčímu nálezu, přičemž v rámci řízení o návrhu na zastavení exekuce dochází k vlastnímu přezkumu rozhodčích nálezů.

Předposlední, čtvrtá, kapitola je věnována samotnému přezkumu rozhodčích nálezů v rámci řízení o návrhu na zastavení exekuce. Jsou zde zejména představena nejdůležitější hlediska, na základě kterých by měl exekuční soud rozhodčí nález přezkoumat, a dále problematické instituty související se zastavením exekuce.

V poslední kapitole je srovnána slovenská právní úprava rozhodčích nálezů ve spotřebitelských věcech, jejich výkon a přezkum.

2. Průběh rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení neboli arbitráž je „zákonem uznávanou alternativou k soudnímu řešení majetkových sporů“¹. Mimosoudní rozhodování sporů je prováděno osobou a podle takových pravidel, jež si strany samy zvolí, v mezích právního řádu s tím, že výsledkem je takové rozhodnutí – rozhodčí nález, kterému je přiznána vymahatelnost státní mocí. Rozhodčí nález je tedy exekučním titulem (blíže k pojmu exekuční titul viz kapitolu 4.1.).²

Předpokladem pro konání rozhodčího řízení je uzavření rozhodčí smlouvy mezi stranami sporu. Rozhodčí smlouva je definována v § 2 odst. 1 z.r.ř. a jde o dohodu stran, že o „majetkových sporech mezi nimi má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud“. V rámci rozhodčího řízení však nelze rozhodovat o všech sporech. Rozhodčí řízení je vyloučeno u sporů ze „smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon“ (§ 2 odst. 1 z.r.ř.). Zákon rozlišuje dva druhy rozhodčí smlouvy, a to jednak smlouvu o rozhodci, na základě které je rozhodce oprávněn projednat a rozhodovat konkrétní, již vniklý spor, a jednak tzv. rozhodčí doložku, která se sjednává pro případ budoucího sporu či sporů, které by mohly vzniknout z určitého právního vztahu. V souvislosti s mojí diplomovou prací se budu věnovat pouze rozhodčím doložkám, neboť tyto byly součástí spotřebitelských smluv.

Včleňování rozhodčích doložek do úvěrových spotřebitelských smluv bylo relativně běžnou praxí i u těch úvěrových společností, které půjčovaly peněžní prostředky za ne zcela výhodných podmínek pro spotřebitele. Do 31. 3. 2012 bylo v rámci spotřebitelských úvěrů možno sjednat rozhodčí doložku dokonce i jako součást (všeobecných) obchodních podmínek. Přijetím novely z.r.ř. pod číslem 19/2012 Sb., došlo k doplnění § 3 z.r.ř. o 3 nové odstavce, které ustanovily, že „rozhodčí smlouva (včetně tedy rozhodčích doložek) pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. s. 513-514

*podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní*³. Jinak byla stížena neplatností. Cílem byla zvýšená ochrana spotřebitele. Samotné sjednání rozhodčí doložky u spotřebitelských úvěrů bylo přípustné jen do 30. 11. 2016, kdy byl novelizován z.r.ř. (zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru) a stal se účinným zákon o spotřebitelském úvěru.

Rozhodčí doložky u spotřebitelských smluv, jak již bylo zmíněno výše, bylo možné sjednat jako součást spotřebitelské smlouvy (zpravidla však v obchodních podmínkách), po novele pak pouze samostatně, tj. na samostatné listině a samostatně spotřebitelem podepsané⁴. V obou případech musela být doložka sjednána písemně. Za písemně sjednanou pak zákon považoval i takovou doložku, která byla sjednána „*telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly*“ (§ 3 odst. 1 z.r.ř.). Náležitosti rozhodčí doložky v případě spotřebitelských smluv byly zakotveny až novelou účinnou od 1. 4. 2012. Do té doby byly na vůli smluvních stran, resp. na poskytovateli úvěru, aniž by spotřebitel měl možnost její znění ovlivnit. Rozhodčí doložka tak musela obsahovat zejména informace o rozhodci, jeho odměně, o způsobu zahájení, místu konání a formě vedení rozhodčího řízení, či informaci o tom, že pravomocný rozhodčí nález je vykonatelný⁵.

K samotné volbě rozhodce považují za podstatné zmínit, že do účinnosti novely zákona č. 19/2012 Sb. (tj. do 31. 3. 2012) bylo možné, aby rozhodcem byla kterákoliv fyzická osoba, resp. občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům (dnes plně svéprávný), pokud zvláštní předpis (zákon o soudech a soudcích a zákon o Ústavním soudu) nestanovil jinak⁶. Výše zmíněnou novelou bylo vládou navrženo „*zpřísnit kvalifikační předpoklady na osobu rozhodce, která by byla oprávněna rozhodovat spory ze spotřebitelských smluv*“⁷. Rozhodcem ve spotřebitelských sporech tak od 1. 4. 2012 mohla být pouze osoba, která byla

³ § 3 odst. 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 30. 11. 2016

⁴ OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 20

⁵ § 3 odst. 5 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném k 1. 4. 2012

⁶ § 4 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném k 1. 1. 1995

⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

zapsána v seznamu rozhodců, které za tímto účelem vedlo Ministerstvo spravedlnosti ČR (dále jen ministerstvo). Do seznamu rozhodců zapsalo ministerstvo na žádost fyzickou osobu, která byla svéprávná, bezúhonná, získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo, za posledních 5 let nebyla ze seznamu rozhodců vyškrtuta a uhradila ministerstvu správní poplatek⁸. Nahlédnutím do rozhodčích spisů, jež byly přílohou spisů exekučních, jsem zjistila, že rozhodčí doložky obsahovaly výběr z několika rozhodců, jimiž byly bezvýhradně podnikající fyzické osoby – advokáti⁹.

Rozhodčí řízení je ovládáno zcela zásadou dispoziční, rozhodce v žádném případě nemůže postupovat *ex offio*. Řízení je zahájeno stejně jako v případě soudního řízení podle o.s.ř. dnem podání žaloby k určenému nebo jmenovanému rozhodci (jakož i předsedajícímu rozhodci či stálému rozhodčímu soudu). S podáním žaloby jsou spojeny stejné právní účinky, jako by byla podána žaloba u soudu (§ 14 z.r.ř.), tj. účinky hmotněprávní (např. stavení promlčecí lhůty) a procesní (např. překážka litispendence či překážka věci rozsouzené). Z rozhodčí doložky založené v exekučním spisu vedeném u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp zn. 4 EXE 179/2016 vyplývá, že rozhodci byly určeny podnikající fyzické osoby – advokáti, v počtu třinácti osob, jednoznačně a konkrétně identifikovaní. Pro případ sporu mezi stranami úvěrové smlouvy měl být jednou ze stran, tedy zejména stranou úvěrující, vybrán rozhodce z takového seznamu rozhodců. Takto vybranému rozhodci pak úvěrující jakožto žalobce zaslal žalobu. Z exekučních spisů u Okresního soudu Plzeň-jih, do nichž jsem měla možnost nahlédnout, se rozhodčí doložky ve výběru rozhodců lišily pouze velikostí množiny, ze které byl vybírán jeden konkrétní rozhodce.

Povinné náležitosti žaloby z.r.ř. nestanoví, proto lze přiměřeně vycházet z použití § 30 z.r.ř. z § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o.s.ř. Z rozhodčích spisů¹⁰ bylo zjištěno, že žaloba směřující k zahájení rozhodčího řízení téže společnosti má nejen stejné náležitosti (tedy ty v souladu s o.s.ř.), ale i stylizaci a strukturu. Je zde tedy uvedeno, kterému rozhodci je žaloba určena, označení stran (žalobce a žalovaného) uvedeném jejich jména, příjmení, data narození, popř. názvu a identifikačního čísla,

⁸ § 40a, § 40b zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 30. 11. 2016

⁹ viz např. spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 8 EXE 1124/2014, 19 EXE 1714/2017 nebo 9 EXE 353/2010

¹⁰ jakožto součást exekučních spisů vedených u Okresního soudu Plzeň-jih pod sp zn. 8 EXE 1124/2014, 8 EXE 229/2012, 19 EXE 1714/2017, 9 EXE 353/2010 nebo 9 EXE 342/2017

bydliště/sídla, uvedením rozhodujících skutečností (tj. že došlo k uzavření té které úvěrové smlouvy, jejíž součástí je rozhodčí doložka, resp., že rozhodčí doložka byla uzavřena samostatně, zda žalovaný něčeho zaplatil atp.), petitu (tj. jak má rozhodce rozhodnout), označení důkazů, datum sepsání žaloby a podpis. Žaloba spolu s plnou mocí právního zástupce je založena na čísle listu 1 až 3 rozhodčích spisů. Na dalších listech spisů jsou pak založeny důkazy představující rozhodčí doložku, smlouvu o úvěru, příp. přehled splátek, které žalovaný do podání žaloby uhradil a v jaké výši.

Jakmile rozhodci dojde žaloba, je povinen na ni vyznačit datum, kdy se tak stalo (§ 14 odst. 3 z.r.ř.). Následně je oprávněn zkoumat svou pravomoc, tedy to, zda byla platně uzavřena rozhodčí doložka a zda předmět sporu spadá do objektivní a následně i subjektivní arbitrability^{11,12}. Dospěje-li rozhodce k tomu, že není dána jeho pravomoc ve věci rozhodnout, řízení usnesením zastaví [§ 23 písm. b) z.r.ř.]. Příslušnost v podobě místní a věcné příslušnosti soudní rozhodce nezkoumá (z toho důvodu, že rozhodce je určen jako jediná konkrétní osoba, která navíc není součástí žádné soustavy rozhodců).

Postup samotného rozhodčího řízení je v rukou stran (§ 19 odst. 1 z.r.ř.). V našem případě je uveden v rozhodčí doložce úvěrujícího. Podle rozhodčí doložky ve věci 8 EXE 1124/2014 mělo být rozhodčí řízení neveřejné a ústní s tím, že k projednání není třeba nařizovat jednání, jestliže dle rozhodce lze ve věci rozhodnout jen na základě účastníky přeložených listinných důkazů. Rozhodčí řízení bude vždy ústní, pokud o to jeden z účastníků požádá a zároveň rozhodce shledá důvody pro nařízení ústního jednání. V rozhodčí doložce byla dále sjednána 30denní lhůta ode dne doručení písemnosti k vyjádření se k žalobnímu návrhu, protinávru či jinému podání ve věci samé, a možnost přezkumného řízení před tříčlenným přezkumným senátem složeným z konkrétně jmenovaných 5 rozhodců na základě žádosti podané do 15 dnů ode dne doručení rozhodčího nálezu u rozhodce, který nález vydal.

¹¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. s. 522

¹² Arbitrabilita je okruh sporů, které mohou rozhodci (rozhodčí soudy) rozhodovat. Objektivní arbitrabilita je vymezena v § 2 z.r.ř. a říká, že rozhodci mohou rozhodovat majetkové spory (s určitými zákonem stanovenými výjimkami), k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, a o nichž lze uzavřít smír podle § 99 o.s.ř. Subjektivní arbitrabilita je pak vymezení konkrétního sporu/sporů mezi určitými stranami v rámci arbitrability objektivní.

Součástí rozhodčího spisu je i prohlášení rozhodce, že podle § 5 odst. 2 z.r.ř. přijímá funkci rozhodce ve věci věřitele a dlužníka na základě specifikované rozhodčí doložky. Po doručení žaloby k zahájení rozhodčího řízení byla žalovanému zaslána výzva, aby se k současně zasílané žalobě vyjádřil, a aby v případě, že uplatněný nárok zcela neuznává, vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, a označil důkazy k prokázání svých tvrzení. Žalovaný byl současně poučen na následky nevyjádření se (má se za to, že nárok uplatněný v žalobě uznává) a možnost uplatnit námitku podjatosti rozhodce.

Bez předchozího jednání vydá rozhodce rozhodčí nález. Jeho písemné vyhotovení doručí stranám. Při doručování zpravidla postupuje podle ustanovení o.s.ř. Otázka právní moci a vykonatelnosti vyplývá z rozhodčí doložky, kde si strany ujednaly, že doručený rozhodčí nález, u kterého již nelze podat žádost o jeho přezkoumání, je v právní moci. Rozhodčí nález je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění stanovená v rozhodčím nálezu.

Po skončení rozhodčího řízení je rozhodce podle § 29 odst. 2 z.r.ř. povinen do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu předat všechny listiny prokazující průběh rozhodčího řízení spolu s rozhodčím nálezem s vyznačenou doložkou právní moci do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán.

3. Procesní prostředky obrany dlužníka proti vydanému rozhodčímu nálezu

Žalovaný (dlužník) má v podstatě trojí možnost obrany proti vydanému rozhodčímu nálezu. Jednak jde o přezkoumání rozhodčího nálezu jiným rozhodcem (jinými rozhodci), dále může žalovaný podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu k soudu anebo může podat v rámci již běžícího vykonávacího (exekučního) řízení návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce). Výše zmíněné prostředky obrany jsou samozřejmě využitelné i ze strany žalující. Pro účely mé diplomové práce je však podstatné se jimi zaobírat ve vztahu k dlužníkům, tedy žalovaným.

3.1. Přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci

Tento způsob procesní obrany dlužníka proti vydanému rozhodčímu nálezu ve spotřebitelských věcech je pouze teoretickou možností, neboť úvěrové společnosti mají ve svých rozhodčích doložkách téměř vždy zakotvenou jednoinstančnost rozhodčího řízení. Avšak například ve výši zmíněném spise 8 EXE 1124/2014 byla sjednána možnost přezkumného řízení před tříčlenným přezkumným senátem složeným z konkrétně jmenovaných 5 rozhodců. Pro úplnost však okrajově zmíním i tento způsob obrany dlužníka.

Přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci vychází z § 27 z.r.ř., což především znamená, že přezkum musí být mezi stranami písemně sjednán (§ 3 odst. 1 z.r.ř.), ať již v původní rozhodčí doložce, nebo ve formě dodatku k ní. Dohodnou-li se strany pouze na jednoinstančnosti, je přezkum jinými rozhodci vyloučen. Žádné další náležitosti, jak má dohoda stran týkající se přezkumu vypadat, zákon nestanoví. Lze však předpokládat, že se strany minimálně dohodnou na způsobu určení rozhodců, jež budou vydaný rozhodčí nálezu přezkoumávat. Je rovněž na dohodě stran, zda si sjednají, že je či není v rámci přezkumu přípustné tvrdit nové skutečnosti a překládat nové důkazy, či zda bude rozhodčí nálezu přezkoumán pouze po právní stránce nebo jak po právní, tak i po skutkové stránce¹³. Strany mohou definovat i samotný průběh přezkoumání rozhodčího nálezu. Podle § 27 z.r.ř. musí být žádost o přezkoumání „zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy

¹³ OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 177

byl straně žadající o přezkoumání doručen rozhodčí nález, nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak“.

Je-li možnost přezkumu sjednána, rozhodčí nález nenabývá právní moci až do marného uplynutí lhůty k podání návrhu na přezkoumání (§ 28 odst. 2 z.r.ř.). Nebyla-li možnost přezkumu sjednána, lze se domáhat obrany následujícími dvěma způsoby.

3.2.Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem

Podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem umožňuje z.r.ř. Zákon však výslovně stanoví důvody, pro které lze návrh podat a soud mu vyhoví. Půjde o případy, kdy:

- a) byl rozhodčí nález vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu (nebyla zde dána objektivní arbitrabilita, např. pokud by v rámci spotřebitelského úvěru byla po 1. 12. 2016 sjednána mezi úvěrujícím a úvěrovaným rozhodčí doložka),
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení (§ 31 z.r.ř.).

Před nabytím účinnosti novely zákona č. 258/2016 Sb. od 1. 12. 2016 bylo možné podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem ještě též v případě, kdy *„rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, anebo rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3*

odst. 5 (povinné náležitosti), popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé“¹⁴.

Návrh se podává proti pravomocnému rozhodčímu nálezu (§ 28 odst. 2 z.r.ř.) u věcně a místně příslušného soudu, kterým je krajský soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení, a to do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu té straně, která se zrušení rozhodčího nálezu domáhá¹⁵. V daném případě se jedná o lhůtu procesněprávní, proto postačí, byl-li návrh podán poslední den lhůty u provozovatele poštovních služeb. Ke zjištění konkrétního místně příslušného soudu je nutno postupovat podle zákona o soudech a soudcích. Konalo-li by se tedy například rozhodčí řízení v obci Dobřany v okrese Plzeň-jih, bude věcně a místně příslušným soudem Krajský soud v Plzni [§ 11, § 12, § 29 písm. b) a přílohy č. 2 a č. 3 zákona o soudech a soudcích].

Zákon takto řádně podanému návrhu nepřiznává odkladný účinek. To znamená, že pokud o odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu nepožádá povinný (tedy povinný z rozhodčího řízení) z důvodu, že by mu „*neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma nebo jestliže je z návrhu na zrušení rozhodčího nálezu možné usuzovat, že je důvodný*“ (§ 32 odst. 2 z.r.ř.), pak i přesto, že u soudu bude probíhat řízení o zrušení rozhodčího nálezu, může současně probíhat vykonávací řízení (za předpokladu, že dlužník nesplnil svůj dluh řádně a včas tak, jak mu bylo uloženo v rozhodčím nálezu). Do 30. 11. 2016 však v případě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech soud zkoumal, zda nejsou dány důvody pro odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu *ex offico*, tj. aniž by o to spotřebitel žádal. Soud o odložení musel rozhodnout do 7 dnů od podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, přičemž bylo-li již vedeno vykonávací řízení, nebylo do doby rozhodnutí soudu možné rozhodčí nálezu vykonat¹⁶.

Návrh musí obsahovat náležitosti podle § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 o.s.ř. Nutno podotknout, že podává-li návrh na zrušení rozhodčího nálezu žalovaný z rozhodčího řízení, bude v soudní věci žalobcem a přesto, že žádá zrušení rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem, musí jako žalovaného označit žalobce z rozhodčího řízení (tedy úvěrujícího, věřitele), a nikoliv samotného rozhodce.

¹⁴ bod 16 čl. I části první zákona č. 19/2012 Sb., nebo též § 31 písm. g), h) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016

¹⁵ § 32, § 41 a § 43 z.r.ř.

¹⁶ § 32 odst. 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 30. 11. 2016

Při posuzování návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soud postupuje podle o.s.ř. Ve věci samé soud rozhoduje rozsudkem, proti němuž je odvolání, případně další opravné prostředky, přípustné, a to tak, že rozhodčí nález zruší nebo návrh zamítne. Zamítne-li soud návrh, oprávněný z rozhodčího řízení pokračuje ve vykonávacím řízení, je-li již vedeno, jinak vykonávací řízení může zahájit. V případě, že rozhodčí nález byl soudem pravomocně zrušen, závisí další postup na tom, z jakého důvodu soud rozhodčí nález zrušil.

Pokud byl rozhodčí nález zrušen z důvodu, že byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, či rozhodčí smlouva je neplatná, byla zrušena, nebo se na dohodnutou věc nevztahuje (objektivní a subjektivní arbitrabilita), pokračuje soud k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne s tím, že věc již nelze projednat v rozhodčím řízení [§ 31 písm. a), b), § 34 odst. 1 z.r.ř.]. V případě zrušení rozhodčího nálezu z ostatních důvodů [§ 31 písm. c) až g) z.r.ř.] se k návrhu některé ze stran pokračuje v rozhodčím řízení na základě rozhodčí smlouvy (§ 34 odst. 2 z.r.ř.).

3.3.Návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)

Z výše uvedených způsobů procesních prostředků obrany dlužníka se poddává, že zrušit rozhodčí nález lze pouze v určité lhůtě. Ustanovení § 35 z.r.ř. však dává stranám možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu, ovšem pouze z některých důvodů, i po uplynutí zákonné tříměsíční lhůty, a to v rámci návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce). Probíhá-li již vykonávací řízení, může jeho účastník (zpravidla povinný, tedy dlužník) podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) jednak z obecných důvodů, jež jsou uvedeny v § 268 o.s.ř. (k obecným důvodům zastavení výkonu rozhodnutí/exekuce viz kapitolu 4.3.), a jednak z důvodů zvláštních uvedených v § 35 odst. 1 z.r.ř.

Zvláštním důvodem tedy může být vada rozhodčího nálezu spočívající v nedostatku arbitrability objektivní [§ 31 písm. a) z.r.ř.], nebo ve skutečnosti, že rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců [§ 31 písm. d) z.r.ř.], anebo že rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému [§ 31 písm. f) z.r.ř.]. Dalším zvláštním důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí je nedostatek zastoupení v rozhodčím řízení strany, která musí mít zákonného zástupce, a jejíž

jednání nebylo ani dodatečně schváleno, nebo naopak pokud ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno (§ 35 odst. 1 z.r.ř.).

Podá-li povinný k soudu návrh na zastavení soudního výkonu rozhodnutí, ať již z obecných či zvláštních důvodů, „*soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu*“ (35 odst. 3 z.r.ř.). Pokud by rozhodčí nález vykonával soudní exekutor podle exekučního řádu, návrh na zastavení exekuce by povinný podával přímo u soudního exekutora, který by postupoval v souladu s § 55 e.ř. O přerušení, stejně jako o uložení povinnosti podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu, se rozhoduje usnesením.

V případě, že by povinný ve lhůtě 30 dnů návrh na zrušení rozhodčího nálezu nepodal, pokračoval by soud, resp. soudní exekutor v řízení o výkon rozhodčího nálezu. To však neplatí bezvýjimečně. Podle Ústavního soudu lze-li na exekuční titul nahlížet jako na vadný, protože byl „*rozhodčí nález vydaný subjektem, jež není nadán pravomocí k jeho vydání, nelze jej vykonat. Není tedy možné nahlížet na danou procesní situaci tak, že pokud by povinný nevyužil svého práva podle § 35 odst. 2 z.r.ř. a nepodal ve třicetidenní lhůtě návrh na zrušení rozhodčího nálezu, bylo by možno rozhodčí nález, zatížený výše zmíněnou vadou, vykonat. Nedostatek pravomoci je obecnou vadou jakéhokoliv rozhodnutí a musí tedy vždy nutně vést k zastavení vykonávacího řízení*“¹⁷. Tedy i tehdy, pokud povinný dle pokynu soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu nepodá.

¹⁷ usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15

4. Průběh exekučního řízení

„Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí“ (§ 251 odst. 1 o.s.ř.). Anebo oprávněný může podat exekuční návrh podle exekučního řádu, „nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul, a není-li exekučním titulem rozhodnutí o péči o nezletilé děti, ve věcech ochrany proti domácímu násilí, orgánů Evropské unie nebo cizí rozhodnutí“ (§ 37 odst. 2 e.ř.). V případě, že rozhodčí nález nabyde právní moci a povinný nesplní jemu uloženou povinnost v pariční lhůtě, může se oprávněný po povinném nuceně domáhat vymožení své pohledávky. Je na oprávněném, zda zvolí soudní výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu nebo exekuci podle řádu exekučního. Z informačního systému Okresního soudu Plzeň-jih je zřejmé, že soudním výkonem rozhodnutí se vymáhá jen marginální množství pohledávek, a to především týkajících se výživného¹⁸. Podle doktorky Kasíkové by měla být tato agenda soudu ukončena s výjimkou například výkonu rozhodnutí o úpravě styku s nezletilými dětmi¹⁹. Ostatní druhy pohledávek jsou vymáhány v exekučním řízení. I v případě rozhodčích nálezů ve spotřebitelských věcech volí oprávnění vymáhání svých pohledávek v exekučním řízení.

4.1. Exekuční titul a předpoklady jeho vzniku

Exekučním titulem může být listina, která byla vydaná orgánem nadaným rozhodovací pravomocí a ukládá dlužníkovi povinnost k různému plnění, nebo listina, ve které na sebe dlužník tuto povinnost dobrovolně převzal a vyslovil souhlas s nuceným výkonem, nesplní-li danou povinnost ve stanovené lhůtě²⁰. Nebude-li ve prospěch věřitele vydán exekuční titul, nemůže být zahájeno a vedeno exekuční řízení. Proto neplní-li dlužník nějakou povinnost dobrovolně, je věřitel oprávněn domáhat se splnění této povinnosti v nalézacím řízení, jehož výsledkem

¹⁸ Návrhů na zahájení výkonu rozhodnutí bylo v roce 2021 podáno 33, v roce 2020 – 35, v roce 2019 – 49, v roce 2018 – 40, zatímco exekučních návrhů bylo podáno v roce 2021 – 2 360, v roce 2020 – 2 317, v roce 2019 – 2 367, v roce 2018 – 2 500

¹⁹ TOMAN, Antonín. Rozhovor s JUDr. Martinou Kasíkovou soudkyní Krajského soudu v Praze. *Komorní listy*, 2021, IV. s. 10

²⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 236

je zpravidla exekuční titul. Exekuční titul tak ve své podstatě svědčí o oprávněnosti požadavku věřitele²¹.

Definice exekučního titulu, jež vychází z § 40 e.ř., je z větší části shodná s definicí exekučního titulu podle § 274 o.s.ř. Podle § 40 odst. 1 e.ř. je tedy exekučním titulem:

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- c) vykonatelný rozhodčí nález,
- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle notářského řádu,
- e) vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci,
- f) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Předpokladem vzniku exekučního titulu, jak vyplývá z výše uvedeného, je zpravidla konání nalézacího řízení (například u notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti nalézací řízení nepředchází). V případě rozhodčího nálezu jako exekučního titulu nalézací – tedy rozhodčí – řízení předchází. Průběh rozhodčího řízení je podrobněji popsán v kapitole 2. Exekučním titulem však nemůže být každá listina, která splňuje zákonnou definici exekučního titulu (viz § 40 odst. 1 e.ř.). Takováto listina musí rovněž splňovat podmínky materiální a formální vykonatelnosti (tj. zákonem předepsané náležitosti), neboť „*tyto procesní instituty zajišťují, že práva a povinnosti, které byly příslušným osobám oznámeny a stanoveny nepochybným způsobem a nebyly v určené lhůtě naplněny, mohou být nuceně vymoženy*“²².

4.1.1. Formální vykonatelnost exekučního titulu

Formální vykonatelnost exekučního titulu je taková jeho vlastnost, která umožňuje povinnost uloženou exekučním titulem exekvovat. Předpokladem

²¹ WOLFOVÁ, Jitka a ŠTIKA, Martin. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. s. 60

²² KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 236-237

vykonatelnosti (tedy možnosti nuceně se domáhat vymožení povinnosti stanovené exekučním titulem) je zpravidla marné uplynutí pariční lhůty (některá rozhodnutí mohou být vykonatelná vyhlášením či vyhotovením – viz např. § 76d či § 171 odst. 2 o.s.ř.). Nesplní-li dlužník dobrovolně svoji povinnost v této lhůtě, orgán, který exekuční titul vydal, jej opatří potvrzením o jeho vykonatelnosti (tzv. doložkou vykonatelnosti²³). Na základě této doložky je titul způsobilý k zahájení exekučního řízení. Lhůta k plnění může být stanovena přímo v rozhodnutí, nebo se může odvíjet od doručení rozhodnutí. Neobsahuje-li exekuční titul pariční lhůtu, pak zákon v § 40 odst. 2 e.ř. předpokládá, že uloženou povinnost je třeba splnit do 3 dnů a, jde-li o vyklizení bytu, do 15 dnů od právní moci rozhodnutí (viz materiální vykonatelnost exekučního titulu).

Exekuční soud je oprávněn přezkoumávat správnost potvrzení o vykonatelnosti předkládaného exekučního titulu (§ 275 odst. 2 o.s.ř.). Za tímto účelem může zkoumat, zda bylo v nalézacím řízení doručováno v souladu s procesními pravidly, kterými bylo řízení ovládáno²⁴. K tomu si může vyžádat i nalézací spis. V souvislosti v rozhodčím nálezem vydaným ve spotřebitelských sporech je tedy exekuční soud oprávněn přezkoumat, zda bylo žalovanému doručováno v souladu s rozhodčím řádem a občanským soudním řádem. V případě zjištění nedostatků dá exekuční soud exekutorovi závazný pokyn k zamítnutí exekučního návrhu.

Formální vykonatelnost vychází z § 41 e.ř. a § 275 odst. 1 a 2 o.s.ř.

4.1.2. Materiální vykonatelnost exekučního titulu

Exekuční titul je materiálně vykonatelný, jestliže obsahuje „*označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti*“ (§ 261a odst. 1 o.s.ř.). To, zda jsou splněny předpoklady materiální vykonatelnosti (tedy jeho přesnost, určitost a srozumitelnost), musí vyplývat z výroku rozhodnutí²⁵, přičemž lze vycházet i z jeho odůvodnění, avšak pouze za účelem výkladu výroku (tedy k odstranění případných pochybností o obsahu a rozsahu výrokem uložené

²³ Odvíjí-li se počátek běhu lhůty k plnění od právní moci rozhodnutí („žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku ve výši 100 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku“), postačí, je-li toto rozhodnutí opatřeno doložkou právní moci.

²⁴ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 266

²⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 238/2005

povinnosti)²⁶. Konkrétní vymezení rozsahu a obsahu vymáhané povinnosti pak závisí na tom, o jaké plnění jde, zda peněžité nebo nepeněžité. U peněžitého plnění musí být ve výroku vedena jeho přesná výše. V případě příslušenství peněžitého plnění, jehož výši lze v době provádění exekuce stanovit za použití právních předpisů (zákonný úrok z prodlení či dříve platný poplatek z prodlení v zákonné výši), nemusí být toto přesně ve výroku rozhodnutí označeno (může tak chybět například interval, z něhož se úrok z prodlení vypočítává, stejně jako jeho přesná výše). U nepeněžitého plnění jsou práva a povinnosti, rozhodnutím stanovené, velmi rozmanité, a tak často vykonatelnost tohoto exekučního titulu záleží na formulační dovednosti osoby, která jej vydala²⁷.

Do jaké míry musí být oprávněný a povinný přesně, určitě a srozumitelně v rozhodnutí označeni, stejně jako vymezen rozsah a obsah vymáhané povinnosti, je otázkou zejména judikatury. Případné vady v označení účastníků řízení v rozhodnutí (např. nesprávný údaj o bydlišti povinného²⁸ či nesprávné uvedení data narození povinného²⁹), o jehož výkon jde, nejsou na újmu jeho vykonatelnosti, je-li z něj možné bez pochybností dovodit, komu bylo přiznáno právo nebo uložena povinnost³⁰. Zákon v § 40 odst. 3 e.ř. rovněž předvídá situace, kdy je na straně povinných více osob a v exekučním titulu není identifikováno, kolik která osoba má plnit (za předpokladu, že jde o dělitelné plnění). V takovém případě totiž platí nevyvratitelná domněnka, dle které jsou všichni povinní zavázáni splnit uložené povinnosti rovným dílem.

Neurčení kolik který dlužník má plnit, stejně jako neuvedení lhůty k plnění, nezpůsobuje materiální nevykonatelnost exekučního titulu.

4.2. Zahájení exekučního řízení

Exekuční řízení stejně jako řízení rozhodčí je zcela ovládáno dispoziční zásadou. Proto návrh na jeho zahájení může podat pouze oprávněný nebo ten, na něhož přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu³¹. Exekuční řízení se

²⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1258/2005

²⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 238

²⁸ blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2421/2005

²⁹ blíže viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1871/2005

³⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2045/2004

³¹ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 182
Např. děděním, smlouvou o postoupení pohledávek apod.

zahajuje na návrh oprávněného dnem, kdy exekuční návrh došel soudnímu exekutorovi (§ 35 odst. 1, 2 e.ř.). Volba soudního exekutora je ponechána na vůli oprávněného. Oprávněný si vybírá soudního exekutora ze seznamu soudních exekutorů, který vede a spravuje Exekutorská komora České republiky (§ 109 odst. 2 e.ř.). Vzhledem ke skutečnosti, že v současné době stále může každý soudní exekutor vykonávat exekuční činnost na celém území České republiky, není výběr oprávněného vázán místní příslušností povinného³². Oprávněný se sídlem v Praze si tak může například zvolit soudního exekutora Exekutorského úřadu Ostrava i přesto, že povinný má místo trvalého pobytu v okrese Cheb.

Povinnými náležitostmi exekučního návrhu, jež stanoví § 38 odst. 1 e.ř., jsou:

- označení soudního exekutora, který má exekuci vést, a to uvedením jeho jména, příjmení a sídla;
- označení toho, kdo návrh činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být touto osobou podepsán a datován;
- jméno (popřípadě jména) a příjmení účastníků, místo jejich trvalého pobytu (podle zákona o evidenci obyvatel), popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince (podle zákona o pobytu cizinců a azylového zákona), a popřípadě rodné číslo nebo datum narození účastníků, nebo obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo;
- přesné označení exekučního titulu;
- uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena;
- údaj o tom, zda, popřípadě v jakém rozsahu povinný vymáhanou povinnost splnil;
- popřípadě označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává.

K návrhu musí oprávněný připojit originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti (v našem případě rozhodčího nálezu) nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, s výjimkou toho exekučního titulu, který vydal exekuční soud (§ 38 odst. 2 e.ř.)³³. Blíže k exekučnímu titulu a jeho náležitostem viz kapitolu 4.1.

³² WOLFOVÁ, Jitka a ŠTIKA, Martin. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. s. 75

³³ V případě, že oprávněný se domáhá vymožení pohledávky podle vykonatelného rozsudku vydaného Okresním soudem Plzeň-jih, a povinný má trvalé bydliště v obvodu tohoto soudu, nemusí

Obdržel-li exekutor exekuční návrh, který obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, je srozumitelný a určitý, je povinen jej do 15 dnů ode dne jeho přijetí podat věcně a místně příslušnému soudu, kterým je okresní soud, v jehož obvodu má povinný, je-li fyzickou osobou, místo svého trvalého pobytu, popř. místo pobytu cizince, je-li právnickou osobou – své sídlo (exekuční soud)³⁴. V praxi se lze výjimečně setkat i se situací, kdy je místně příslušných soudů vícero. Zákon pak v § 45 odst. 3 e.ř. určuje za místně příslušný ten soud, „*jehož název je první v abecedním, případně číselném pořadí*“.

Spolu s exekučním návrhem zasílá soudní exekutor exekučnímu soudu všechny listiny, které obdržel od oprávněného (např. plná moc, exekuční titul s doložkou vykonatelnosti, smlouvu o postoupení pohledávky apod.), a to v elektronické podobě³⁵, a žádost o pověření a nařízení exekuce (dále jen žádost o pověření). Náležitosti žádosti o pověření stanoví § 43a odst. 2 e.ř. Vyplněním žádosti o pověření na elektronickém formuláři a zejména pak jejím zasláním prostřednictvím veřejné datové sítě soudu, dochází k zápisu v žádosti uvedených údajů do neveřejného rejstříku zahájených exekucí (§ 35a, § 35b e.ř.) a do soudního rejstříku EXE, ve kterém soud exekuce vede. Rejstřík zahájených exekucí slouží zejména potřebě soudů a soudním exekutorům, kteří tak mohou například ke konkrétní osobě povinného zjistit všechny exekuce, které jsou vůči němu vedeny.

V případě, že exekuční návrh neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý, vyzve soudní exekutor oprávněného k jeho opravě nebo doplnění. Exekutor tak musí učinit nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy mu byl návrh doručen. Z výše vedeného vyplývá, že exekutor v případě vadného návrhu není vázán 15-ti denní lhůtou uvedenou v § 43a odst. 1 e.ř. k podání žádosti o pověření. Výzva k odstranění vad má formu usnesení, proti němuž není odvolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], a musí obsahovat lhůtu, ve které má být návrh doplněn nebo opraven (lhůtu určí dle svého uvážení soudní exekutor, jedná se tedy o lhůtu soudcovskou), dále poučení, jak je třeba opravu nebo doplnění provést, stejně jako poučení o následcích nesplnění takovéto výzvy. „*Není-li v exekutorech určené lhůtě návrh řádně opraven nebo doplněn*

k exekučnímu návrhu oprávněný, neboť exekučním soudem, který bude exekutora pověřovat k provedení exekuce, bude Okresní soud Plzeň-jih a tento si může ze svého informačního systému opatřit.

³⁴ § 43a odst. 1, § 45 e.ř.

³⁵ Zaslal-li oprávněný exekuční návrh či některou z příloh v listinné podobě, je soudní exekutor povinen u takovéto listiny provést autorizovanou konverzi podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat nebo není-li přiložen exekuční titul, exekutor usnesením exekuční návrh odmítne“ (§ 39 odst. 2 e.ř.). Proti odmítnutí exekučního návrhu je odvolání přípustné (§ 55c odst. 1 e.ř.).

Soudní exekutor rovněž může exekuční návrh usnesením zamítnout, a to tehdy, nejsou-li splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce a exekuční návrh nebude odmítnut (§ 39 odst. 3 e.ř.). Důvodem k zamítnutí tak může být například nedostatek věcné legitimace některého z účastníků, skutečnost, že exekuční titul vydal orgán, který k tomu není nadán zákonnou pravomocí, exekuční titul není vykonatelný, anebo je soudní exekutor pro podjatost vyloučen z provedení dané exekuce³⁶. O zamítnutí musí soudní exekutor rozhodnout do 15 dnů ode dne jeho doručení. Rovněž proti zamítnutí exekučního návrhu je přípustné odvolání (§ 55c odst. 1 e.ř.).

Soud, jemuž byla doručena žádost o pověření, do 15 dnů pověří soudního exekutora vedením exekuce, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady (§ 43a odst. 3 e.ř.). Náležitosti pověření stanoví ustanovení § 43a odst. 4 e.ř. Pověření není rozhodnutím, ale opatřením, tudíž se nedoručuje žádnému účastníkovi (§ 43a odst. 5 e.ř.), ale pouze soudnímu exekutorovi, a není proti němu přípustný žádný opravný prostředek. Je vydáváno zpravidla vyšším soudním úředníkem [§ 11 odst. 1 písm. g) zákona o VSÚ]. Je-li však exekučním titulem rozhodčí nález, pověření musí vydat soudce.

Soud sám nezávisle na soudním exekutorovi zkoumá:

- formální náležitosti exekučního návrhu, tj. jeho srozumitelnost a určitost, zda návrh obsahuje stanovené náležitosti, zdali je připojen ten exekuční titul, na základě něhož oprávněný požaduje splnění pohledávky v exekučním návrhu uvedené, zda jsou připojeny i další listiny, například prokazující přechod práva či povinnosti, nebo listiny osvědčující splnění vzájemné povinnosti či podmínky;
- svou příslušnost (zejména místní) a pravomoc;
- zda byl exekuční titul vydán k tomu oprávněným orgánem v mezích jeho pravomoci;
- vykonatelnost exekučního titulu po stránce formální i materiální;

³⁶ WOLFOVÁ, Jitka a ŠTIKA, Martin. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. s. 77

- aktivní a pasivní legitimaci účastníků (tj. zda titul přiznává oprávněnému, popř. jeho nástupci vymáhané právo a ukládá povinnému, popř. jeho nástupci vymáhanou povinnost);
- zda je exekuce navrhována v rozsahu, jaký podle exekučního titulu stačí k uspokojení povinného;
- zda nedošlo k zániku vymáhaného práva prekluzí;
- zda osoba, která žádá o pověření k provedení exekuce, je soudním exekutorem;
- je-li to, co ukládá exekuční titul povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo vzájemné povinnosti, oprávněný tuto skutečnost prokázal³⁷.

Výše uvedené se samozřejmě vztahuje i na posouzení těch exekučních návrhů, v nichž je exekučním titulem rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelských sporech.

Na základě samostatného přezkumu exekučního návrhu může exekuční soud dospět též k závěru, že nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce. V takovém případě podle charakteru vady udělí soudnímu exekutorovi závazný pokyn, a to i částečný, aby exekuční návrh oprávněného odmítl, zamítl nebo exekuční řízení zastavil. Tímto pokynem je exekutor vázán (§ 43a odst. 6 e.ř.). Pokyn k zastavení exekučního řízení může být dán například tehdy, zemřel-li povinný před zahájením exekučního řízení (s odkazem na § 104 odst. 1 o.s.ř.), nebo úpadek povinného nastal před zahájením exekučního řízení, avšak pohledávka, jež má být exekvována, vznikla před tímto úpadkem. Pro příklady těch důvodů, jež povedou exekuční soud k vydání pokynu k odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu, odkazují na předchozí odstavce.

Kromě shora uvedeného závazného pokynu, může exekuční soud udělit soudnímu exekutorovi i podmíněný pokyn k zamítnutí či odmítnutí exekučního návrhu. Ten přichází do úvahy tam, kde je vhodné nejprve oprávněného vyzvat (prostřednictvím soudního exekutora) k doplnění nebo odstranění vad návrhu, podmínek řízení nebo zákonného předpokladu vedení exekuce. Nevyhoví-li soudní exekutor výzvě soudu, vydá závazný pokyn k zamítnutí nebo odmítnutí návrhu.

³⁷ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 283–284

Odstraní-li oprávněný vady v souladu s pokynem soudu, požádá exekutor o své pověření znovu.³⁸

Na základě pokynu soudu vydá soudní exekutor usnesení o (částečném) odmítnutí, zamítnutí exekučního návrhu či zastavení exekučního řízení. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání (§ 55c odst. 1 e.ř.). O odvoláních proti usnesením soudního exekutora o (částečném) odmítnutí, zamítnutí či zastavení exekučního řízení, vydaných na základě exekutorovy samostatné činnosti, či z pokynu soudu, rozhoduje vždy podle § 55c odst. 2 e.ř. krajský soud, v jehož obvodu působí exekuční soud (rozhodnutí soudního exekutora se v těchto případech považují za rozhodnutí soudu prvního stupně).

4.3. Průběh exekuce

Jakmile soudní exekutor obdrží od exekučního soudu pověření, může exekutor začít zjišťovat a zajišťovat majetek povinného (§ 35 odst. 3 e.ř.). Exekuční řád rovněž soudnímu exekutorovi stanoví povinnost oprávněného vyrozumět o zahájení exekuce, a to do 15 dnů ode dne, kdy bylo soudnímu exekutorovi doručeno pověření. Povinnému se vyrozumění o zahájení exekuce doručuje spolu s exekučním návrhem, kopií exekučního titulu a výzvou ke splnění vymáhané povinnosti (podle § 46 odst. 6 e.ř.), nejpozději s prvním exekučním příkazem do vlastních rukou (§ 44 odst. 1, 2 e.ř.). Náležitosti vyrozumění a výzvy ke splnění vymáhané povinnosti stanoví zákon. Okamžikem doručení vyrozumění povinnému nastávají právní účinky generálního inhibitoria, tedy zákazu povinnému nakládat se svým majetkem, včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů (§ 44a odst. 1 e.ř.). Výjimku z toho zákazu tvoří běžná obchodní a provozní činnost (je-li povinným právnická osoba), uspokojování základních životních potřeb povinného a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku (§ 44a odst. 1 e.ř.). Právní jednání, jímž by povinný porušil tento zákaz, je stiženo relativní neplatností.

Součástí výzvy ke splnění vymáhané povinnosti je poučení o 30-ti denní lhůtě, ve které má povinný možnost vymáhanou povinnost a zálohu na náklady oprávněného a snížené náklady exekuce uhradit. Učiní-li tak, soudní exekutor vydá příkaz k úhradě nákladů exekuce, jehož právní mocí bude exekuce provedena (§ 46

³⁸ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 290

odst. 6 e.ř.). Výhodou plnění v rámci 30-ti denní lhůty jsou snížené náklady exekuce, a to konkrétně snížení odměny o 50 %, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky, o 70 %, jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky (§ 11 odst. 1 exekutorského tarifu).

Zjišťování majetku probíhá za součinnosti třetích osob. Které subjekty a v jakém rozsahu jsou povinny poskytnout soudnímu exekutorovi k jeho žádosti součinnost, je uvedeno v §§ 33 – 34 e.ř. Jedná se zejména o dotazy na bankovní ústavy, zda u nich povinný nemá veden účet, či orgány státní správy, zda je povinný zaměstnán a kde, zda pobírá některý z důchodů či dávek státní sociální podpory apod.

Po zjištění majetku povinného, jej soudní exekutor může začít zajišťovat. Majetek je zajišťován exekučními příkazy.

4.4.Odklad exekuce

Okamžité provedení exekuce může mít pro povinného nepříznivé a někdy i neodčinitelné následky. Pro takové případy může povinný využít institutu odkladu resp. podat návrh na odklad exekuce. Odklad je procesní prostředek sloužící k ochraně povinného, jehož podstatou je oddálení těch úkonů, které bezprostředně směřují k vynucení vymáhané povinnosti. Od podáním návrhu na odklad do vydání rozhodnutí o odkladu soudní exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce (§ 54 odst. 2 e.ř.), účinky generálního inhibitoria a případných dalších omezení zůstávají v platnosti. V případě, že by povinný v podaném návrhu uplatňoval stejné námitky, které již uplatnil v předchozím návrhu a které již byly pravomocně zamítnuty, nebo jde-li o návrh, který je svévolným nebo zřejmě bezúspěšným uplatňováním nebo bráněním práva, exekutor o takové skutečnosti povinného vyrozumí bez zbytečného odkladu (§ 54 odst. 3 e.ř.) a v exekuci pokračuje bez meritorního rozhodnutí o návrhu.

Odložit exekuci lze ze dvou důvodů, jednak pro poměry povinného, a jednak pro pravděpodobnou nadbytečnost exekuce. Odložit exekuci pro poměry povinného je možné pouze na základě povinným podaného návrhu na odklad exekuce a za kumulativního splnění následujících podmínek:

- existence nepříznivého postavení povinného – kdy nepříznivým postavením se myslí takové postavení, pro které by neprodlený výkon

rozhodnutí mohl mít pro povinného nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky;

- v nepříznivém postavení se povinný ocitl bez své viny;
- přechodnost nepříznivého postavení povinného – přechodná bude taková situace, jejíž změnu lze očekávat v dohledné době;
- oprávněný by nebyl odkladem exekuce vážně poškozen (§ 266 odst. 1 o.s.ř.).

Z důvodu pravděpodobné nadbytečnosti se exekuce může odložit tehdy, lze-li očekávat, že exekuce bude zastavena pro některý z důvodů uvedených v § 268 o.s.ř. (§ 54 odst. 11 e.ř., § 266 odst. 2 o.s.ř.) V tomto případě může soudní exekutor nebo exekuční soud exekuci odložit i bez návrhu povinného.

V souvislosti s rozhodčími nálezy a jejich přezkumem v exekučním řízení je exekuce odkládána vždy podle § 54 odst. 11 e.ř., resp. § 266 odst. 2 o.s.ř. Zpravidla je návrh na odklad exekuce součástí návrhu na zastavení exekuce. Ve spisech Okresního soudu Plzeň-jih jsem se však setkala i s odložením exekuce *ex offo*.

Návrh na odklad exekuce podává povinný u soudního exekutora, který exekuci vede. Lhůta pro podání návrhu na odklad exekuce není exekučním řádem ani občanským soudním řádem stanovena. Povinný tak může učinit kdykoliv v průběhu řízení. Návrh musí obsahovat obecné náležitosti podle § 42 odst. 4 o.s.ř. a § 79 odst. 1 o.s.ř., musí být srozumitelný a určitý, a musí k němu být připojeny listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu. Není-li tomu tak, exekutor do 7 dnů ode dne podání návrhu tento odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze o návrhu věcně rozhodnout. K odstranění vad podání podle § 43 o.s.ř. soudní exekutor nevyzývá (§ 54 odst. 1 e.ř.).

Pokud exekutor návrhu povinného nevyhoví, nebo jej neodmítne, postoupí jej společně s exekučním spisem exekučnímu soudu a to v téže 7denní lhůtě. Exekuční soud je pak povinen o návrhu rozhodnout bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů ode dne jeho předložení exekutorem. Soudní exekutor stejně jako exekuční soud rozhodují zpravidla pouze na podkladě předloženého návrhu povinným a jím předložených důkazů, aniž by si s ohledem na zákonnou lhůtu pro rozhodnutí sami opatřovali důkazy či vyjádření oprávněného.

Shledá-li soud návrh či okolnosti v případě rozhodování z moci úřední důvodnými, exekuci odloží, a to na určitý časový úsek (např. na dobu 6 měsíců od právní moci usnesení), popř. do konkrétního data, nebo do jiného okamžiku (např. do právní moci usnesení o zastavení exekuce či pravomocného skončení jiného řízení, jež by mohlo mít vliv na průběh exekuce). Jinak návrh zamítne. Usnesení se doručuje oprávněnému, povinnému a rozhodoval-li exekuční soud i soudnímu exekutorovi. Proti usnesení o odkladu exekuce je možné podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení (§ 204 odst. 1 o.s.ř.). O odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora i exekučního soudu rozhoduje krajský soud. Uplyne-li doba, na kterou byla exekuce odložena, stejně jako například právní mocí usnesení o zamítnutí návrhu na zastavení exekuce, soudní exekutor pokračuje v provádění exekuce, aniž by bylo o tomto postupu vydáváno usnesení o pokračování v exekuci.

4.5.Zastavení exekuce

Zastavení exekuce je stejně jako u odkladu procesním prostředkem ochrany povinného. O tomto institutu lze hovořit jako o jediném oprávněném prostředku proti vedení exekuce, neboť po novele exekučního řádu č. 396/2012 Sb. účinné od 1. 1. 2013 je soudní exekutor pověřován k provedení exekuce opatřením exekučního soudu, které se nedoručuje účastníkům a nelze tak proti němu podat odvolání, jak tomu bylo v případě, kdy exekuční soud nařizoval exekuci usnesením. Shodně jako u odkladu exekuce může soudní exekutor nebo exekuční soud exekuci zastavit z moci úřední (§ 55 odst. 4-6 e.ř.). V případě zastavení exekuce je oprávněn návrh podat i oprávněný a manžel povinného. Návrhem na zastavení exekuce se lze domáhat zastavení celé exekuce, jen části vymáhaného nároku (např. zastavení exekuce ohledně příslušenství, je-li vymáháno zaplacení jistiny s příslušenstvím), nebo zastavení exekuce pouze některého ze způsobů provedení exekuce (např. zastavení exekuce příkázáním pohledávky z účtu povinného).

Zatímco oprávněný i manžel povinného není vázán žádnou lhůtou k podání návrhu na zastavení exekuce, povinný je lhůtami omezen. Jednak může povinný podat návrh na zastavení exekuce ve lhůtě podle § 46 odst. 6 e.ř., tj. do 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti. Z ustanovení § 47 odst. 2 písm. b) e.ř. a § 52 odst. 3 písm. b) e.ř. pak vyplývá odkladný účinek tohoto návrhu a exekutor může jen zajišťovat majetek povinného, exekuci však nemůže vlivem

absence doložky provedení provést. A jednak, nepodá-li povinný návrh na zastavení exekuce ve shora uvedené 30-ti denní lhůtě, může jej podat do 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zastavení exekuce (§ 55 odst. 1 e.ř.). S tímto návrhem již odkladný účinek spojen není. K posouzení, zda byla dodržena subjektivní 15-ti denní lhůta, je povinný povinen v návrhu vylicít všechny rozhodné skutečnosti. Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že „*smysl lhůty uvedené v ustanovení § 55 odst. 1 exekučního řádu spočívá v tom, že vede povinné k tomu, aby podávali návrh na zastavení exekuce „včas“ ve lhůtě 15 dnů a exekuci neprodlužovali; vyplývají-li však z listin předložených povinným k návrhu na zastavení exekuce skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení exekuce, je soud povinen k nim přihlédnout a i o opožděném návrhu věcně rozhodnout*“³⁹.

Povinnými náležitostmi všech „druhů“ návrhů na zastavení exekuce jsou samozřejmě ty uvedené v § 42 odst. 4 o.s.ř. a § 79 odst. 1 o.s.ř., stejně jako v případě návrhu na odklad exekuce. Pokud by byl návrh nesrozumitelný, neurčitý, nebo ke kterému by nebyly přiloženy listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu nebo který by byl podán opožděně, exekutor jej odmítne (§ 55 odst. 2 e.ř.). Zákon v případě návrhu na zastavení exekuce explicitně nevylučuje postupem podle § 43 odst. 1 o.s.ř. odstranit vady podání. Je-li proti usnesení soudního exekutora o odmítnutí návrhu na zastavení exekuce podáno odvolání, není tento opravný prostředek překládán k rozhodnutí krajskému soudu, ale § 55 odst. 2 e.ř. obsahuje speciální postup a v takovém případě sám soudní exekutor své usnesení zruší a věc postoupí k vyřízení exekučnímu soudu.

Návrh se podává u soudního exekutora, který exekuci vede (§ 55 odst. 1 e.ř.). Podá-li účastník návrh přímo u exekučního soudu, který pověřil soudního exekutora provedením exekuce, předá jej soud podle § 55b odst. 4 e.ř. neformálně exekutorovi k dalšímu postupu. Podáním návrhu k soudu zůstává zachována lhůta pro jeho podání. Považuji za vhodné o tomto postupu informovat navrhovatele.

Obecné důvody zastavení exekuce jsou upraveny v § 268 o.s.ř., zejména pak v odstavci prvním. Specifické důvody jsou pak upraveny rovněž v o.s.ř., avšak již ne na „jednom“ místě. Jedná se například o § 290 o.s.ř., § 326a o.s.ř. či § 336m odst. 1 o.s.ř. Specifické důvody jsou uplatňovány velmi zřídka a s ohledem na charakter této práce a její zaměření na přezkum rozhodčích nálezů nejsou přiléhavé,

³⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3439/2013

proto jim nebude věnována pozornost. Podle § 268 odst. 1 o.s.ř. bude výkon rozhodnutí zastaven, jestliže

- a) byl nařízen, ačkoli se exekuční titul dosud nestal vykonatelným;
- b) rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným;
- c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení;
- d) výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit;
- e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů;
- f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267);
- g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku;
- h) výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Byl-li podán návrh na zastavení exekuce, který nebyl odmítnut, soudní exekutor ve lhůtě 15 dní ode dne jeho doručení vyzve ostatní účastníky, aby se vyjádřili, zda souhlasí se zastavením exekuce. V případě, že nesouhlasí s tvrzeními obsaženými v návrhu, měli by se k návrhu vyjádřit a předložit listiny k prokázání svých tvrzení. Účastníci se mohou k návrhu na zastavení exekuce vyjádřit ve lhůtě určené soudním exekutorem s ohledem na obsah návrhu a komplikovanost exekuce. Nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě, má se za to, že se zastavením exekuce souhlasí a v takovém případě po marném uplynutí lhůty, stejně jako v případě souhlasu se zastavením exekuce, soudní exekutor exekuci usnesením zastaví a současně rozhodne o nákladech účastníků v exekučním řízení a nákladech exekuce. Proti usnesení soudního exekutora je přípustné odvolání, o kterém rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu působí soud exekuční (§ 55c odst. 1, 2 e.ř.).

Nevyhoví-li soudní exekutor návrhu na zastavení exekuce, nebo není-li dán souhlas s jejím zastavením, předloží exekutor návrh spolu s exekučním spisem k rozhodnutí exekučnímu soudu.

Exekuční soud v případě předložení návrhu na zastavení exekuce není vázán žádnou konkrétní lhůtou, jak je tomu v případě předložení návrhu na odklad. Musí však postupovat tak, aby v řízení nedocházelo k průtahům. Nejprve samostatně, nezávisle na posouzení soudního exekutora, posoudí soud srozumitelnost a úplnost návrhu na zastavení exekuce a dospěje-li k závěru, že návrh takové vady obsahuje, vrátí jej exekutorovi k odstranění vad podle § 43 o.s.ř.⁴⁰. Soud není vázán navrženými důkazy, může si opatřit i takový, který účastníci nenavrhují, považují-li jej za důležitý pro rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce.

Pro potřeby přezkumu rozhodčího nálezu a zastavení exekuce pro vady rozhodčího nálezu či řízení jeho vydání předcházejícího uvedené v kapitole 5 přichází v úvahu zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. Samozřejmě by se dalo namítnout, že i v případě rozhodčích nálezů může oprávněný souhlasit se zastavením exekuce, s takovým postupem soudu jsem se však nesetkala, neboť oprávněný na pokračování v exekuci trvá, vydaný rozhodčí nález považuje za platně vydaný podle platně uzavřené rozhodčí doložky, která byla uzavřena v souladu se zásadou autonomie vůle.

Nepřipustnost vedení exekuce z jiného důvodu, než je pod písmeny a) až g), je vlastně sběrnou kategorií dalších závažných důvodů, pro které je rovněž možné exekuci zastavit. Za závažné důvody k zastavení exekuce lze podle Ústavního soudu považovat „*takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti vyplývající z vykonávaného titulu*“⁴¹. Jako nepřipustná bude i exekuce, jejíž vedení by bylo v rozporu se základními principy právního státu a zcela zjevně nespravedlivé⁴².

V případě zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. rozhoduje soud zpravidla po předchozím jednání § 269 odst. 2 o.s.ř.). Okresní soud však tuto cestu nevolí z důvodu procesní hospodárnosti řízení a vychází z listinných důkazů nacházejících se v připojeném rozhodčím spise, vůči kterým nebylo účastníky ničeho sporováno.

⁴⁰ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 389

⁴¹ nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14

⁴² nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16

5. Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení

Exekuční řízení je řízením vykonávacím, ve kterém dochází pouze k faktickému vynucení povinnosti stanovené exekučním titulem v případě, že nebyla dobrovolně splněna. Exekuční řízení není určeno pro autoritativní nalézání práva a není ani řízením přezkumným⁴³. Ve vztahu k exekučnímu titulu exekuční soud zejména přezkoumává, zda byl vydán oprávněným orgánem v mezích jeho pravomoci, či zda je vykonatelný po stránce formální i materiální⁴⁴. Exekuční soud pak v zásadě není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu⁴⁵, kterou se rozumí „*jak správnost skutkových zjištění, tak správnost právního posouzení*“⁴⁶, ani vady nalézacího řízení, a obsahem exekučního titulu je tedy vázán. Exekučnímu soudu v případě rozhodčích nálezů pak nepřislouží ani přezkoumávat, zda „*smlouva o spotřebitelském úvěru či rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, které by způsobilo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele*“⁴⁷.

Měl-li účastník námitky vůči vadám nalézacího řízení (resp. rozhodnutí jako jeho výsledku), měl je uplatnit v nalézacím řízení a ne je přenášet do řízení exekučního⁴⁸. Ústavní soud však ve svém nálezu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15, dovodil, že ze zásady nepřenositelnosti námitek vůči vadám nalézacího řízení do řízení exekučního existují výjimky, podle kterých mohou být v exekučním řízení hodnoceny i zásadní vady exekučního titulu. Je-li exekučním titulem rozhodčí nález, je možné za jeho zásadní vady považovat zejména nedostatek pravomoci rozhodce (tedy vydání rozhodčího nálezu rozhodcem, který k tomu neměl pravomoc)⁴⁹, či netransparentnost pravidel pro výběr rozhodce⁵⁰.

V počátcích vývoje judikatury tam, kde Ústavní soud připustil možnost věcného přezkumu exekučního titulu z důvodu jeho zásadních vad, se takový přezkum měl týkat „jen“ rozhodčích nálezů. Ústavní soud však ve svém nálezu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, značně rozšířil nejen rozsah přezkumu i na

⁴³ nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11

⁴⁴ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 283

⁴⁵ viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 742/2013

⁴⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 408/2002

⁴⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1255/2015

⁴⁸ nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/2015, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 338/2017 Sb.

⁴⁹ nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11

⁵⁰ nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11

rozhodnutí vydaná samotnými soudy, čímž de facto z exekučních soudů učinil soudy nalézací a z exekučního řízení řízení přezkumné, ale i na zásadní vady, které je exekuční soud povinen přezkoumat, a to o nemravnost přiznaného plnění (konkrétně o protiústavní výši úroků z prodlení). Podle Ústavního soudu platí pro exekuční řízení obecně, že v něm není možné „poskytnout ochranu oprávněnému, pokud by výkon rozhodnutí znamenal zjevnou nespravedlnost, bez ohledu na to, zda je exekučním titulem rozhodčí nález nebo soudní rozhodnutí“⁵¹. Je-li tak rozsudkem soudu nebo rozhodčím nálezem přiznáno plnění, které je protiústavní, představuje takové plnění zásadní vadu tohoto rozhodnutí a jeho exekucí by došlo ke zjevné nespravedlnosti. Navíc pokud toto přiznané plnění v protiústavní výši oprávněný přesto v exekučním řízení požaduje, jedná se z jeho strany o zneužití práva, kterému není možné poskytnout ochranu.

Takový závěr podle soudce Nejvyššího soudu doktora Svobody vede k následku, že se návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. stává de facto mimořádným opravným prostředkem, který je „daleko efektivnější než dovolání, protože exekuční soud musí případnou nemravnost exekučního titulu posoudit ve všech aspektech, nejen v těch, na které povinný výslovně poukazuje na zastavení exekuce“⁵².

Je pravdou, že uspěje-li totiž žalobce či navrhovatel u soudu či před rozhodcem se svou žalobou a konečné rozhodnutí nabude právní moci, může rozumně očekávat, že jemu přisouzené plnění mu po právu náleží. Přezkum již jednou pravomocně přiznaného plnění a tím především prolamování účinků právní moci rozhodnutí, narušuje princip právní jistoty. Právní řád poskytuje žalovanému dostatek prostředků obrany a záruk, kterými se může domoci ochrany před případnou zlovůlí, nespravedlností či zneužitím práva ze strany žalobce anebo věcné nesprávnosti ze strany rozhodujícího orgánu. Zda tyto prostředky využije, je na samotném žalovaném.

Zatímco Ústavní soud ve svém shora citovaném nálezu vztáhl přezkum na protiústavní výši úroků z prodlení, Nejvyšší soud se ve svém usnesení ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, neomezil jen na úroky z prodlení, ale hovořil

⁵¹ nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

⁵² SVOBODA, Karel. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 7-8, s. 221-223

o „veškerém“ příslušenství pohledávky (pojem příslušenství podle § 513 OZ pojmem širším zahrnujícím mimo jiné i úroky z prodlení).

Docent Lavický ve svém článku⁵³ označil názory Ústavního soudu a Nejvyššího soudu vyřčené v nálezu sp. zn. II. ÚS 3194/18, resp. v usnesení sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, „za krajně nesprávné, ohrožující funkci exekučního řízení a které by měly být co nejdříve opuštěny“. Podle něj jedinou možností, jak zabránit vedení exekuce na základě exekučního titulu přiznávajícího úroky z prodlení v protiústavní výši, je odstranění samotného exekučního titulu v jiném než exekučním řízení.

Shora uvedené se týká přezkumu rozhodčího nálezu ve vztahu ke sjednané rozhodčí doložce. Přes to, že bylo shora uvedeno, že exekuční soud není oprávněn přezkoumávat smlouvu o spotřebitelském úvěru, neplatí tento závěr bez dalšího. Je-li rozhodčím nálezem přiznáno plnění v nemravné výši na podkladě „nemravných“ ujednání ve spotřebitelské smlouvě, je možné otázku platnosti hlavní (úvěrové) smlouvy posuzovat, aniž by se jednalo o přezkum věcné správnosti vykonávaného exekučního titulu. K neplatnosti úvěrové smlouvy viz blíže kapitolu 5.3.

Z důvodu bohatých judikатурních závěrů a zejména jejich roztržitéstnosti pak Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, shrnul, čím by se měl exekuční soud při přezkumu rozhodčích nálezů zabývat:

- „mírou a zjevnou rozporností rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva;
- možným zneužitím finanční tísně spotřebitele;
- mírou indicií, které podporují závěr o ekonomické provázanosti rozhodce s oprávněným;
- způsobem ustanovení rozhodce;
- mírou a odůvodněností pasivity povinného – spotřebitele, který své námitky ve vztahu ke způsobu určení rozhodce, jakož i hmotněprávní výhrady k plnění, které bylo v rozhodčím řízení přiznáno, nevznosl již při podpisu rozhodčí smlouvy, případně v rozhodčím řízení či v rámci žaloby podle ustanovení § 31 z.r.ř.“

Přezkum podle shora uvedených kritérií by měl být proveden „nejen jednotlivě v dílčích částech, ale i komplexně v celkovém úhrnu úkonů účastníků

⁵³ LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 186-193

a rozhodce, jak z hlediska transparentnosti, tak z hlediska přiměřenosti a dopadů do sféry povinného spotřebitele jako celku. Argumentací a maior ad minus pak nelze než dovést, že tentýž způsob posouzení je třeba použít i pro dílčí přezkum souladu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy (včetně úhrnné přiměřenosti úroků a smluvních pokut)“⁵⁴.

I přes tento závěr nutno však dodat, že přiznává-li rozhodčí nález plnění, které je zcela a naprosto zjevně v rozporu s dobrými mravy v neprospěch spotřebitele, může již sama tato okolnost vést k závěru, že je namístě exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit⁵⁵ (aniž by bylo třeba zkoumat další hlediska).

5.1. Nedostatek pravomoci rozhodce

Nedostatek pravomoci rozhodce je dán neplatností, neexistencí či zánikem rozhodčí smlouvy nebo rozhodčí doložky jako podmínky pro vydání exekvovaného exekučního titulu (§ 15 z.r.ř.).

Podle § 15 odst. 2 z.r.ř. může námitku nedostatku pravomoci rozhodce vznést strana nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé. Podle Ústavního soudu však z uvedeného ustanovení v žádném případě nevyplývá, že by otázku pravomoci již nebylo možné zkoumat v exekučním řízení, respektive že toto ustanovení by mělo mít aplikační dosah pouze na probíhající rozhodčí řízení⁵⁶. Rozhodčí nález je totiž nezpůsobilým exekučním titulem bez ohledu na to, zda povinný v rozhodčím řízení namítal neexistenci rozhodčí smlouvy či nikoliv⁵⁷. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pokud povinný v rozhodčím řízení nebyl aktivní a nenamítal nedostatek pravomoci rozhodce, nemůže mu jít tato skutečnost k tíži. Opačný přístup by bylo nutno považovat za přísně formalistický⁵⁸.

Ke stejnému závěru dospěl i Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, podle kterého *„zákon o rozhodčím řízení nevylučuje, aby otázka nedostatku pravomoci rozhodce z důvodu, že jeho výběr se neuskutečnil podle transparentních pravidel, byla zkoumána i v exekučním řízení, a to bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy*

⁵⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018

⁵⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1612/2019

⁵⁶ nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11

⁵⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011

⁵⁸ např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11, či ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11

nenamítal“. Exekuční soud je tedy podle Nejvyššího soudu povinen zkoumat nedostatek pravomoci rozhodce v každém stádiu exekuce, a případně exekuci pro nepřijatelnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit.

Rozhodčí smlouva je neplatná, neobsahuje-li „*transparentní určení rozhodce, tedy buď přímé určení rozhodce, anebo konkrétní způsob jeho určení*“⁵⁹. K netransparentnímu výběru rozhodce viz kapitolu 5.2.

Neplatně sjednaná rozhodčí doložka může i být taková, která je obsažená v tzv. všeobecných obchodních podmínkách, na něž odkazuje spotřebitelská úvěrová smlouva. Jde o situace, kdy je spotřebiteli předložena úvěrová smlouva, jejímž obsahem je mj. odkaz na úpravu obsaženou ve všeobecných obchodních podmínkách, které mají představovat nedílnou součást úvěrové smlouvy (tzv. včleňovací doložka). Samotné všeobecné obchodní podmínky pak mohou být umístěny na zadní straně úvěrové smlouvy či na listu samostatném. Rozhodčí doložka ovšem není obsahem úvěrové smlouvy, ale právě obchodních podmínek. Problém tak spočívá v tom, že spotřebitel nemusel mít možnost se se všeobecnými obchodními podmínkami před podpisem úvěrové smlouvy seznámit, a proto samotný podpis spotřebitele pod včleňovací doložkou (tedy samotný podpis úvěrové smlouvy) pro uplatnění takovýchto podmínek sám o sobě nepostačuje. Podle Ústavního soudu mají obchodní podmínky sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé spotřebitelské smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru, a nikoliv k „ukrytí“ ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých poskytovatel úvěru předpokládá, že nejspíše uniknou pozornosti spotřebitele. V případě, že poskytovatel úvěru výše popsaným způsobem „ukryje“ rozhodčí doložku ve všeobecných obchodních podmínkách, nepočíná si v právním vztahu poctivě a jeho jednání nelze poskytnout právní ochranu.⁶⁰

V případě neexistence rozhodčí smlouvy, tedy nebyla-li vůbec uzavřena, a přes to byl vydán rozhodčí nález, není tento způsobilým exekučním titulem⁶¹.

⁵⁹ CELERÝN, Jakub. Částečná neplatnost rozhodčí doložky. In: *epravo.cz* [online], 2020 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/castecna-neplatnost-rozhodci-dolozky-110973.html>

⁶⁰ nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11

⁶¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005

Nedostatek pravomoci rozhodce však může být způsoben i tehdy, je-li úvěrová smlouva jako celek zjevně nespravedlivá, nebo se její ujednání přičí dobrým mravům – k tomu viz kapitolu 5.3.

5.2. Netransparentní výběr rozhodce

Netransparentní výběr rozhodce způsobuje neplatnost sjednané rozhodčí smlouvy, na základě které nemá rozhodce dostatek pravomoci k vydání rozhodčího nálezu.

Ustanovení § 2 odst. 1 z.r.ř. umožňuje smluvním stranám, aby se dohodly, že určitý druh sporů, který mezi nimi vznikne, či který již vznikl, bude řešit namísto soudu jiná osoba, kterou může být rozhodce, více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. V rozhodčí smlouvě pak má být určen počet i osoby rozhodců anebo stanoven způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny (§ 7 odst. 1 z.r.ř.). Stanovením způsobu rozhodce je třeba rozumět jen „určení takového způsobu, který nenáleží jen na vůli jedné strany“⁶². Proto za transparentní určení rozhodce bude považováno buď jeho přímé určení, nebo konkrétní způsob jeho určení. Nedohodnou-li se samy strany na konkrétním rozhodci (rozhodcích), mohou se dohodnout, že počet rozhodců i jejich identitu, nebo jen jejich identitu na základě rozhodčí smlouvou určeného počtu, provede nezávislý třetí subjekt jako tzv. jmenovací autorita⁶³.

Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení představuje jakýsi „odklon“ od klasického soudního řízení, proti jehož výsledku existují pouze velmi omezené možnosti soudního přezkumu, zdůraznil Ústavní soud a následně i Nejvyšší soud požadavek právě na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce⁶⁴.

V dřívější judikatuře stály proti sobě dva protichůdné názory týkající se transparentnosti výběru rozhodce vyslovené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

⁶² usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, uveřejněné pod číslem 45/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

⁶³ MAISNER, Martin. Počet rozhodců a jejich určení. In: OLÍK, Miloš. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 39

⁶⁴ např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016

V rozsudku dospěl Nejvyšší soud k závěru, že rozhodčí doložka, podle níž měl spory rozhodovat jediný rozhodce jmenovaný správcem ze seznamu rozhodců vedeného soukromou právnickou osobou (konkrétně Společností pro rozhodčí řízení a. s.) podle jednacího řádu této společnosti, se přinejmenším jeví jako neurčitá, neboť pravidla vytvořená pro rozhodčí řízení ad hoc (jednací řád) nebyla součástí rozhodčí smlouvy, a nebyla uveřejněna v Obchodním věstníku (jež se tak děje u statutů stálých rozhodčích soudů podle § 13 odst. 2 z.r.ř.). Vzhledem k tomu, že pravidla nebyla součástí rozhodčí smlouvy, neexistuje podle Nejvyššího soudu záruka, že takováto pravidla nebudou ze strany tohoto rozhodce či rozhodčího soudu libovolně měněna.⁶⁵

Naproti tomu, ve shora citovaném usnesení Nejvyšší soud nepovažoval za netransparentní výběr rozhodce takové ujednání stran, kdy rozhodce bude určen žalující stranou ze seznamu rozhodců vedeného soukromou osobou (konkrétně Asociací leasingových společností ČR), která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 z.r.ř. Takto sjednaná rozhodčí doložka byla tedy považována za platné ujednání o způsobu určení počtu a osob rozhodců. Nejvyšší soud totiž dospěl k závěru, že i jiné soukromé subjekty než stálé rozhodčí soudy mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí.⁶⁶

Následoval spor ohledně rozhodčí doložky obsažené v kupní smlouvě, podle níž „*veškeré spory, které mezi stranami nastanou nebo mohou nastat, či jakékoliv jiné nároky, budou řešeny v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem, v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb. podle Rozhodčího řádu a Poplatkového řádu vydanými Sdružením rozhodců, s.r.o., IČ 634986658, sídlem Příkop 8 (budova IBC), 604 10 Brno, s tím, že tyto dokumenty jsou zveřejněny v platném znění na internetových stránkách Sdružení rozhodců*“⁶⁷. Otázka rozhodčí doložky odkazující na rozhodčí řád vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, byla s ohledem na její odlišné posouzení v dřívější judikatuře Nejvyššího soudu postoupena velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát v usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, dospěl k závěru, že obchodní společnost,

⁶⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007

⁶⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008

⁶⁷ usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněné pod číslem 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

kteřá není stálým rozhodčím soudem zřizeným podle § 13 z.r.ř., „nebyla (a není) oprávněna vydávat statuty a řády [...] které by mimo jiné především upravovaly způsob vedení rozhodčeho řízení, resp. případně vymezovaly způsob jmenování rozhodců, apod.“ Proto odkazuje-li rozhodčí smlouva pouze na rozhodčí řád vydaný právníkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřizeným na základě zákona, aniž by v ní byl určen konkrétní rozhodce nebo konkrétní způsob jeho určení, je taková rozhodčí smlouva „neplatná podle § 39 OZ 1964 pro rozpor se zákonem (a nikoliv pro neurčení rozhodce nebo způsobu, jak má být určen)“. Rozhodce, který rozhodoval na základě takto sjednané rozhodčí doložky, nebyl vybrán podle transparentních pravidel.

V následujících letech vydaná judikatura Nejvyššího soudu a Ústavního soudu pak zpřesňuje či koriguje tento právní závěr a to i ve vztahu k exekučnímu řízení, resp. jejímu zastavování pro netransparentní výběr rozhodce.

Za netransparentní výběr rozhodce spočívající v nepřímém určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétním způsobu jeho určení, je dále možno považovat tyto situace:

- určení rozhodce ze seznamu vedeného fyzickou osobou: je-li sjednána rozhodčí doložka, v níž se strany dohodly, že jejich majetkové spory rozhodne jediný rozhodce, který bude určen v doložce jmenovanou fyzickou osobou z jí vedeného seznamu, přičemž rozhodcem může být i tato fyzická osoba⁶⁸;
- určení rozhodce jednou smluvní stranou, resp. tou, která podá žalobu⁶⁹.

Naopak je-li v rozhodčí doložce určen seznam z většího počtu rozhodců ad hoc, kteří jsou jmenovitě jednoznačně určení, s tím, že výběr jednoho z nich je ponechán na té straně, která podá rozhodčí žalobu, nejde o ujednání, které by mělo povahu nepřiměřené a zneužívající klauzule⁷⁰ a rozhodčí doložku to nečiní neplatnou pro rozpor s dobrými mravy. V tomto případě je určení rozhodců stálé, po celou dobu trvání smluvního vztahu účastníků neměnné a tudíž vyhovující ustanovení § 7 odst. 1 z.r.ř.

Samozřejmě se vyskytla i taková ujednání, resp. rozhodčí doložky, ve kterých byli jednoznačně určení dva rozhodci, a dále mohl spor rozhodovat jediný rozhodce určený právníkou osobou (kteřá není stálým rozhodčím soudem) ze

⁶⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014

⁶⁹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014

⁷⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014

seznamu rozhodců této společnosti, příp. advokát ze seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou. Ani tato „kombinace“ výběru rozhodců nebyla Nejvyšším soudem shledána transparentní a taková rozhodčí doložka je absolutně neplatná jako celek, i přesto, že rozhodčí nález vydal jeden ze jmenovitě určených rozhodců⁷¹. Takový závěr však Ústavní soud zhodnotil jako přehnaně formalistický, který ve svém důsledku zasahuje do autonomie vůle smluvních stran⁷².

Ve vztahu k exekucím lze za klíčové rozhodnutí považovat usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, ve kterém soud uzavřel, že pokud rozhodčí nález nevydal rozhodce určený podle transparentních pravidel, tedy *„byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) e.ř., podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 OZ 1964.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc“*. V případě, že exekuce již byla v takovém případě nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit.

5.3. Nepřiměřenost zajišťovacích instrumentů (neplatnost úvěrové smlouvy)

Zatímco netransparentní výběr rozhodce způsobuje neplatnost rozhodčí smlouvy, neplatnost hlavní, tedy úvěrové smlouvy judikatura dovozuje zejména:

- z jednoznačného rozporu smluvních ujednání s dobrými mravy ve smyslu § 39 OZ 1964, resp. § 580 OZ;
- ze zjevné nespravedlnosti obsahu úvěrové smlouvy, která *„deklarovala úrok ve výši 79,00 % ročně a RPSN ve výši 115,32 %“*, a obsahu formulářově předtištěných všeobecných obchodních podmínek, kde byla ujednání o zajištění nároku věřitele prostřednictvím dvou

⁷¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014

⁷² nález Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18

biankosměnek⁷³, souboru smluvních pokut v řádech desítek procent za prodlení v řádu jen několika dnů nebo týdnů a soustavou poplatků, sankcí za jednotlivá nedodržení smluvních ujednání⁷⁴.

Ústavní soud přesto dovodil⁷⁵, že je-li úvěrová smlouva jako celek zjevně nespravedlivá, nebo se její ujednání příčí dobrým mravům, způsobuje to nedostatek navazující rozhodčí smlouvy a rozhodce tudíž nemá pravomoc vydat rozhodčí nález.

Pojem dobré mravy je pojmem neurčitým a jejich obsah se časem mění. Ve světle novodobé judikatury Nejvyššího soudu lze dobrými mravy rozumět „*soubor společenských, kulturních a mravních pravidel chování, který je vlastní obecně uznávaným vzájemným vztahům mezi lidmi a mravním principům společenského řádu a který v historickém vývoji osvědčil jistou neměnnost, vystihující podstatné historické tendence jsou sdíleny rozhodující částí společnosti, a mají povahu norem základních*“⁷⁶. Ústavní soud pak ve svých rozhodnutích odkazuje spíše na „vlastní“ pojetí dobrých mravů, za které považuje „*souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými mravními i morálními zásadami demokratické společnosti*“⁷⁷.

Při posuzování neplatnosti úvěrové smlouvy by měl soud přihlížet zejména k výši sjednaného úroku, příp. úroku z prodlení, smluvních pokut, poplatkům a dalším instrumentům, které mohou sloužit k zajištění závazku věřitele. K uvedeným je třeba přihlížet nejen jednotlivě, resp. k jejich jednotlivé výši, ale i v jejich souhrnu, neboť může docházet i k ujednání takového souboru „zajišťovacích“ instrumentů, které až ve svém souhrnu mohou vést k rozporu s dobrými mravy.

⁷³ podle § 112 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru nelze ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru poskytnutého na základě úvěrové smlouvy uzavřené po 1. 12. 2016 použít směnku nebo šek

⁷⁴ nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12

⁷⁵ nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

⁷⁶ viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004

⁷⁷ viz např. nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07

5.3.1. Úrok

Úrok představuje pro věřitele úplatu za dočasné půjčení určité peněžní sumy jiné osobě. Možnost stran sjednat si úroky je ujednáním dispozitivním, proto zda si strany za zapůjčení peněžité sumy ujednají úrok a případně v jaké výši, závisí na jejich vůli. Výše sjednaného úroku však nemůže být bezbřehá. Poskytnutí úvěru je plněním jednostranným. Jakmile si však strany ujednají úplatu za poskytnutí úvěru, plní si strany navzájem. A vzájemná plnění musí být přiměřená, což podle Ústavního soudu vyplývá z principu „každému co jeho jest“, jenž je součástí dobrých mravů⁷⁸. Z uvedeného plyne, že ujednaly-li by si strany nepřiměřený úrok, resp. úrok v takové výši, která by se přičila dobrým mravům, bude takové ujednání neplatné (§ 580 odst. 1 OZ), popř. v rozporu se zákonem zakládající trestný čin lichvy (§ 218 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Aby dlužník poskytoval věřiteli nepřiměřené nebo dokonce „lichvářské“ úroky, „*neodpovídá obecně uznávaným pravidlům chování a vzájemným vztahům mezi lidmi a mravním principům společenského řádu*“⁷⁹. K výkladu pojmu nepřiměřenost dospěl Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004, podle něhož je nepřiměřeným úrokem zpravidla takový sjednaný úrok, jehož výše „*podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček*“. V tomto rozsudku Nejvyšší soud posuzoval sjednaný úrok ve výši 60 % ročně, který přesahoval téměř čtyřnásobně horní hranici obvyklé úrokové míry poskytované bankovními subjekty. V některých případech ze spisů u Okresního soudu Plzeň-jih⁸⁰ bylo zjištěno, že úrok byl mezi oprávněným a povinným (tedy věřitelem a spotřebitelem) sjednán i ve výši 150 % ročně, tedy představující desetinásobek obvyklé úrokové míry poskytované bankami.

Na druhou stranu ani úrok, který přesahuje dvoj- či trojnásobek obvyklé úrokové míry, nemusí bez dalšího vést k závěru o nepřiměřenosti sjednaného úroku. Podle Nejvyššího soudu, jde-li o zápůjčku mezi fyzickými osobami, je třeba zohlednit i míru rizikovosti poskytnutých peněžních prostředků. Zejména v případě, kdy je dlužníkem osoba nacházející se v obtížné finanční situaci, pak

⁷⁸ nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07

⁷⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004

⁸⁰ např. spis sp. zn. 8 EXE 1124/2014

poskytnutí peněžních prostředků takovéto osobě představuje pro věřitele výrazně vyšší míru rizikovosti (na rozdíl od úvěrů a zápůjček poskytovaných bankovními subjekty). Zároveň však Nejvyšší soud zdůraznil, že „není možné tolerovat extrémní případy, kdy úrok přesahuje obvyklou míru zcela neadekvátním způsobem“.⁸¹

5.3.2. Úrok z prodlení

U úroku z prodlení se posuzování jeho přiměřenosti měnilo v závislosti jeho chápání. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 7. 1997, sp. zn. III. Odon 20/96, vycházel z toho, že úrok z prodlení je nástroj pobízející ke včasnému a řádnému zaplacení poskytnuté peněžní částky. Proto podle něj bylo třeba posuzovat nejen výši smlouveného úroku z prodlení, ale také důvody, které vedly ke sjednání této výše, okolnosti, za nichž došlo k jejich sjednání, ale i důvody, za kterých vzniklo prodlení, a následky pro právní subjekt, jenž je v prodlení. Naopak Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07, vyzdvihl, že úrok z prodlení je především, stejně jako úrok, úplatou za používání jistiny, i když napomáhá ke včasnému a řádnému splnění povinnosti dlužníka zaplatit poskytnuté peněžní prostředky, a proto je třeba jeho přiměřenost posuzovat podle pravidel pro posuzování sjednaného úroku, tedy podle samotné jeho výše⁸².

Ústavní soud ve shora citovaném nálezu posuzoval přiměřenost úroku z prodlení ve výši 0,5 % denně, tj. 182,5 % ročně, a shledal, že taková výše „je již očividně (rovněž) za hranicí, kterou lze považovat podstatě a smyslu daného institutu úroku z prodlení za adekvátní“⁸³. Ke stejnému závěru dospěl Ústavní soud i ve svém pozdějším nálezu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10, přičemž výslovně označil sjednanou povinnost zaplatit úrok z prodlení ve výši 0,5 % denně, tj. 182,5 % ročně, za protiústavní. Potom nejen sjednání, přiznání, ale i uplatnění úroku z prodlení v protiústavní výši v exekuci nelze poskytnout ochranu a představuje zneužití práva⁸⁴. Je-li tedy rozhodčím nálezem přiznán úrok z prodlení v neústavní výši, jde o zásadní vadu exekučního titulu, jehož výkonem by došlo ke zjevné nespravedlnosti, a je dán důvod k zastavení exekuce.

⁸¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005

⁸² DOČKAL, Tomáš. Přiměřenost výše smlouvených úroků a smlouvených úroků z prodlení. *Právní rozhledy*, 2013, č. 22, s. 778

⁸³ náleží Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07

⁸⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18

Zákonodárce u smluv o spotřebitelských úvěrech uzavřených po 1. 12. 2016 omezil platby související s prodlením dlužníka. Přijetím zákona o spotřebitelském úvěru došlo mj. k zakotvení „limitu“ úroku z prodlení, jehož výše nesmí přesáhnout výši stanovenou právním předpisem upravujícím úroky z prodlení [§ 122 odst. 1 písm. b)]. Výše úroku z prodlení tedy odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů (§ 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.).

5.3.3. Smluvní pokuta

Smluvní pokuta slouží k utvrzení dluhu (§ 2010 OZ), posiluje postavení věřitele a usnadňuje jeho pozici⁸⁵. Jejím účelem je donutit dlužníka pohružkou majetkové sankce k řádnému a včasnému plnění⁸⁶, proto představuje sankci za to, pokud nebude řádně a včas plněno. Smluvní pokuta může být konstruovaná obdobně jako úrok z prodlení, tedy stanovená v procentuální výši z dlužné jistiny za určitou časovou jednotku, po dobu trvání prodlení, nebo jako pevně stanovená částka.

Zda lze ujednání o smluvní pokutě považovat za platné z hlediska dobrých mravů, je nutno uvážit vzhledem k funkci smluvní pokuty (preventivní, uhrazovací a sankční). Přiměřenost sjednané výše smluvní pokuty pak nelze posuzovat pouze s ohledem na její výši, jak tomu je v případě úroků a úroků z prodlení, je nutno přihlídnout i k tomu, za jakých okolností byla sjednána, jakož i z jakých pohnutek a za jakým účelem byla smluvní pokuta sjednána. Do úvahy je třeba vzít i „*výši zajištěné částky, z níž lze usoudit na nepřiměřenost smluvní pokuty s ohledem na vzájemný poměr původní a sankční povinnosti*“.⁸⁷

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005, posuzoval smluvní pokutu ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení a dospěl k závěru, že takto sjednaná výše smluvní pokuty je s ohledem ke všem okolnostem případu přiměřená a ujednání o smluvní pokutě proto není neplatné podle § 39 OZ 1964 pro rozpor s dobrými mravy. Zdůraznil, že z hlediska posuzování přiměřenosti výše smluvní pokuty je na místě hodnotit právě i její

⁸⁵ KINDL, Tomáš. Způsoby zajištění a utvrzení dluhu. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005

⁸⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005

konstrukci, tedy to, zda byla sjednána jako pevná či jako určitá sazba za stanovenou časovou jednotku. Tam, kde pevně stanovená smluvní pokuta několikanásobně převyšuje výši zajištěné pohledávky i za krátkodobé prodlení dlužníka, může být považována za nepřiměřenou. Naopak dosáhne-li celková výše smluvní pokuty několikanásobku zajištěné pohledávky v důsledku chování dlužníka, pro jeho prodlení se zaplacením, nemusí být denní sazba smluvní pokuty nepřiměřená. „*Na nepřiměřenost smluvní pokuty nelze usuzovat z její celkové výše, je-li důsledkem dlouhodobého prodlení a s tím spojeným navyšováním o jinak přiměřenou denní sazbu smluvní pokuty*“.

V případě smluvní pokuty nelze jednoznačně určit, jaká výše již je nepřiměřená a tedy v rozporu s dobrými mravy. I když i výjimky se v judikatuře vyskytují. Nejvyšší soud například ve svém rozsudku ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1682/2007, posoudil (ovšem s přihlédnutím k okolnostem daného případu) jako nepřiměřené a tudíž neplatné ujednání o smluvní pokutě ve výši 0,67 %, resp. 0,71 % denně z dlužných částek. Až přijetím zákona o spotřebitelském úvěru s účinností od 1. 12. 2016 došlo k jednoznačnému omezení výše smluvní pokuty a to na 0,1 % denně z částky, ohledně níž je spotřebitel v prodlení. Současně byl celkovému souhrnu všech smluvních pokut stanoven strop ve výši 200.000 Kč (§ 122 odst. 2 a 3 zákona o spotřebitelském úvěru).

Jak již bylo zmíněno výše, k nepřiměřenosti výše smluvní pokuty (sjednané před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru) lze dospět až souhrnem „zajišťovacích“ instrumentů, jichž je smluvní pokuta součástí. Například Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, považoval za nepřijatelné a neplatné pro jednoznačný rozpor s dobrými mravy zajištění pohledávky „*biankosměnkou, smluvní pokutou ve výši 30 % nebo 45 % dlužné částky za prodlení s platbou splátek v řádu jednotek týdnů či smluvní pokutou ve výši pětinásobku dlužné částky za hrubé porušení smlouvy nebo podmínek*“. I Okresní soud Plzeň-jih označil za neplatný konstrukt ujednaných smluvních pokut, jež byl tvořen:

- smluvní pokutou 8 % z výše dlužné splátky za prodlení o více než 15 dní po termínu splatnosti při prodlení delším než 30 dní – 13 %,
- smluvní pokutou ve výši 0,25 % za každý den prodlení, nedošlo-li k uhrazení ani v den následující po dni zesplatnění, a to z dosud nesplacené jistiny, dosud nezaplacených běžných úroků z úvěru

- splatných před zesplatněním a dosud nezaplacených běžných úroků z úvěru splatné v důsledku zesplatnění (tzv. nová jistina úvěru),
- smluvní pokutou ve výši 25 % z nové jistiny úvěru, nedošlo-li k uhrazení ani ve lhůtě 10 dnů ode dne zesplatnění⁸⁸.

Tak jako rozhodčí doložka nemůže být obsažena ve všeobecných obchodních podmínkách, platí tento závěr i pro ujednání o smluvní pokutě⁸⁹.

5.4. Ekonomická (ne)závislost rozhodce

Již § 1 odst. 1 z.r.ř. hovoří o nezávislosti a nestrannosti rozhodců při rozhodování majetkových sporů. Podrobnosti vyloučení rozhodce z projednávání a rozhodnutí stanoví § 8 odst. 1 z.r.ř. Rozhodce je vyloučen, lze-li pochybovat o jeho nepodjatosti pro jeho případný poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům.

Za aspekty (ne)podjatosti je pak možno považovat nezávislost a nestrannost⁹⁰. Zatímco nestrannost představuje „*vnitřní postoj rozhodce ke stranám*“, nezávislost pak „*objektivně zjistitelný a doložitelný vztah rozhodce ke stranám sporu, jejich právním zástupcům, nebo předmětu sporu*“⁹¹. Avšak jednoznačné vymezení těchto pojmů není. Podle různých přístupů může být nezávislost postradatelným kritériem, jež nemá žádný opodstatněný význam, který by přesahoval pojem nestrannost, nebo nestrannost může být součástí pojmu nezávislost, anebo se nezávislost a nestrannost odlišuje a každý z pojmů má vlastní obsah a význam⁹². Bělohlávek ve svém komentáři k z.r.ř. pak dává pomyslné rovnítko mezi možnou podjatostí, nedostatek objektivní nezávislost a objektivní nestrannost⁹³. Podle Nejvyššího soudu nebude rozhodce schopen věc nezávisle a nestranně věc rozhodnout v případě, bude-li mít k účastníkům „*příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, příp. vztah ekonomické závislosti*“⁹⁴.

⁸⁸ spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 8 EXE 1124/2014

⁸⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11

⁹⁰ RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 58

⁹¹ RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 55

⁹² RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 47-49

⁹³ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 403

⁹⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012

Pojem ekonomická závislost rozhodce ve spotřebitelských sporech je skloňován v souvislosti s opakovaností zápisu rozhodce do rozhodčích doložek. Opakované jmenování jednoho a téhož rozhodce zákon o rozhodčím řízení výslovně předpokládá⁹⁵ a není ničím neobvyklým, neboť taková osoba zpravidla (a právě proto) disponuje potřebnými znalostmi a zkušenostmi⁹⁶. Avšak sama o sobě tato skutečnost bez dalšího neznamena, že by rozhodce nemohl spor projednat a rozhodnout, aniž by současně jedna ze stran nepoukazovala na osobní vztah rozhodce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům⁹⁷. K vyloučení osoby rozhodce nemůže dojít pouze na základě „*tvrzení, že je jednou ze stran rozhodčí smlouvy opakovaně, event. i dlouhodobě, jako možný rozhodce navrhován*“⁹⁸.

Přesto i samotná opakovanost může postupně vytvářet určité osobní vazby a může přerůst i v určitou ekonomickou závislost⁹⁹. Vztah ekonomické závislosti pak musí být bezprostřední a přímý, tj. takový, kdy „*rozhodce např. současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru, a nelze jej tedy spatřovat jen v tom, že rozhodci vzhledem ke každé jím vyřízené věci vzniká nárok na odměnu*“¹⁰⁰.

Shora uvedené závěry jsou nadále Nejvyšším i Ústavním soudem přijímány. Ústavní soud i ve svém nálezu ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19, odkázal na tyto závěry, avšak přesto připustil, že v případě, že rozhodce rozhodoval v posledních letech více než 13 000 sporů, v nichž jako žalobce vystupovala tatáž úvěrová společnost, lze uvažovat o podjatosti rozhodce právě z důvodu opakovaného a nikoliv zanedbatelného využívání jednoho a téhož rozhodce.

5.5. Možnost přezkumu rozhodčího nálezu ve fázi pověřování

Z judikatury vyplývá, že přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení podle shora uvedených kritérií se děje ve fázi řízení o návrhu na zastavení exekuce.

⁹⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017

⁹⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19

⁹⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 403

⁹⁸ např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1034/2018, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18

⁹⁹ RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 135

¹⁰⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017

Vytváří zde však i možnost či otázka, zda je možné tato kritéria, resp. rozhodčí nález (případně i rozhodnutí soudu), přezkoumávat již ve fázi pověřování soudního exekutora k provedení exekuce.

Jak již bylo výše zmiňováno, ve fázi pověřování exekuční soud ve vztahu k exekučnímu titulu zkoumá zejména aktivní a pasivní legitimaci účastníků, prekluzi práva, jež má být vymáháno, materiální a formální vykonatelnost, či pravomoc orgánu, který exekuční titul vydal. Podle Nejvyššího soudu nepřisluší exekučnímu soudu ani při nařizování exekuce přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu¹⁰¹, stejně jako vady nalézacího řízení, či soulad s dobrými mravy podle § 2 odst. 3 OZ, neboť v tomto případě „*se jedná o hmotněprávní institut, který v rozhodování o procesněprávním úkonu soudu (jakým pověřením soudního exekutora nepochybně je) nemá místo*“¹⁰². Uvedené závěry se dají vztáhnout i na fázi pověřování. Naopak z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, lze dovodit, že otázku pravomoci rozhodce lze zkoumat v kterémkoli stádiu exekučního řízení, tedy i ve fázi pověřování soudního exekutora.

Domnívám se tedy, že přezkumu rozhodčího nálezu ve fázi pověřování, alespoň co do posouzení nedostatku pravomoci rozhodce z důvodu netransparentnosti výběru rozhodce či jednoznačného rozporu ujednání úvěrové smlouvy s dobrými mravy, nic nebrání.

Okresní soud Plzeň-jih ve zhruba 12¹⁰³ spisech vydal v případě rozhodčího nálezu jakožto exekučního titulu pokyn (namísto pověřením) k zamítnutí exekučního návrhu oprávněného, neboť shledal, že rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) e.ř. spočívající v jeho absolutní neplatnosti pro rozpor s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy spatřoval zejména v nepřiměřené výši sjednaných úroků či hrubém nepoměru souhrnu smluvních pokut a poplatků k zajištěné pohledávce. Exekuční soud přitom poukazyval i na nepřiměřenou výši RPSN, která činila i přes 180 %. V jednom z případů exekuční soud vydal pokyn k zamítnutí exekučního návrhu z důvodu neplatně sjednané

¹⁰¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005

¹⁰² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3756/2008

¹⁰³ 19 EXE 2121/2018, 19 EXE 2193/2018, 19 EXE 1310/2019, 19 EXE 2073/2019, 19 EXE 2286/2019, 19 EXE 104/2020, 19 EXE 163/2020, 19 EXE 427/2020, 19 EXE 428/2020, 19 EXE 429/2020, 19 EXE 430/2020, 19 EXE 437/2020

rozhodčí doložky¹⁰⁴. Soudní exekutoři vázání pokynem soudu (§ 43a odst. 6 e.ř.), vydali usnesení o zamítnutí exekučního návrhu oprávněného.

Proti 11 usnesením soudních exekutorů o zamítnutí exekučních návrhů podali jednotliví oprávnění odvolání ke Krajskému soudu v Plzni. Věci napadly 4 různým odvolacím senátům, přičemž 5 rozhodnutí soudních exekutorů bylo zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení a ve zbylých 6 byla rozhodnutí odvolacím soudem potvrzena.

Tam, kde usnesení soudních exekutorů byla potvrzena, odvolací soud dospěl ke shodnému závěru, že úvěrová smlouva je neplatná pro rozpor s dobrými mravy, proto pak nemůže být platná ani navazující rozhodčí smlouva (doložka) a rozhodce tak neměl dostatek pravomoci vydat rozhodčí náleze. Z těchto důvodů je podkladový exekuční titul (rozhodčí náleze) nezpůsobilým exekučním titulem. Ohledně přezkumu rozhodčího nálezu, resp. jemu předcházejících smlouvy o úvěru a rozhodčí smlouvy (doložky), již ve fázi pověřování, odvolací soud poukazoval na to, že „*exekuční soud je oprávněn přezkoumávat pravomoc orgánu, který exekuční titul vydal, přičemž otázku pravomoci rozhodce lze zkoumat v kterémkoli stádiu exekučního řízení*“¹⁰⁵, a trpí-li rozhodčí náleze tak zásadními vadami, lze jeho exekuci odepřít, i když pouze ve skutečně výjimečných případech. Proto již v rámci pověřování lze dospět k závěru o neplatnosti úvěrové smlouvy pro rozpor s dobrými mravy a z toho vyplývajícího nedostatku pravomoci rozhodce.

K samotnému přezkumu ve fázi pověřování odvolací senáty, které zrušily usnesení soudního exekutora o zamítnutí exekučního návrhu, rovněž poukázaly (shodně jako senáty, které „potvrzovaly“) na povinnost exekučního soudu „*zkoumat v kterékoliv fázi řízení existenci podmínek řízení, mezi něž patří i způsobilost exekučního titulu k jeho výkonu a s tím spojená pravomoc orgánu, který jej vydal*“¹⁰⁶. Už však nedospěly k závěru, že by úvěrová smlouva trpěla vadami, pro které by nebylo možno rozhodčí náleze vykonat. Zvláště za situace, kdy podle odvolacího soudu nelze dovést neplatnost úvěrové smlouvy podle samotné výše RPSN, ani nevykazuje-li úvěrová smlouva žádné znaky zjevného nepoměru ve smluvních právech a povinnostech stran¹⁰⁷, jež měly spočívat v neadekvátní výši zajišťovacích instrumentů.

¹⁰⁴ spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 19 EXE 1310/2019

¹⁰⁵ spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 19 EXE 2073/2019

¹⁰⁶ např. spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 19 EXE 2286/2019 nebo 19 EXE 428/2020

¹⁰⁷ spis Okresního soudu Plzeň-jih sp. zn. 19 EXE 429/2020

Ke shora uvedenému je třeba poznamenat, že v daných případech oprávněnými jsou 2 společnosti poskytující úvěry, proto úvěrové smlouvy, rozhodčí doložky, stejně jako konstrukce zajišťovacích instrumentů jsou u jednotlivých společností téměř totožné. Lze tak uzavřít, že i když byl exekucním soudem vydán pokyn k zamítnutí exekučního návrhu ze stejných důvodů, názor odvolacího soudu nebyl jednotný a lišil se v závislosti na senátu.

5.6. Aktuální výkladová problematika při zastavování exekučního řízení

5.6.1. Náklady účastníků v exekucním řízení

Je-li exekuce zcela zastavována, rozhodne soudní exekutor nebo exekucní soud současně o náhradě nákladů účastníků a nákladech exekuce (k těm viz další podkapitulu). Zpravidla je to povinný, který je povinen k náhradě nákladů účelně vynaložených oprávněným k vymáhání jeho nároku (§ 87 odst. 2 e.ř.). Na oprávněného rovněž může být přenesena povinnost hradit náklady, avšak pouze ve výjimečných případech¹⁰⁸, kterými mohou být zejména situace, „*kdy jde o vztah mezi spotřebitelem (povinným) a podnikatelem (oprávněným) a kdy byla exekuce zahájena na základě nezpůsobilého titulu, v kontextu absolutně neplatné rozhodčí doložky ke spotřebitelské smlouvě*“¹⁰⁹.

V případě zastavení exekuce hradí náklady účastníků v exekucním řízení ten, kdo zastavení zavínil (§ 89 e.ř.). Při posuzování otázky procesního zavínání při zastavování exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu vydaného ve spotřebitelských sporech je třeba vzít v úvahu, kdy bylo zahájeno exekucní řízení, a zjednodušeně řečeno jej porovnat s rozhodným datem pro posouzení sjednocení rozhodovací praxe týkající se neplatnosti neurčitě sjednaných rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách. Za rozhodné datum je judikaturou považováno vydání usnesení Nejvyššího soudu dne 11. 5. 2011 ve věci sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, kterým byl přijat závěr, že „*neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 OZ*

¹⁰⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 3929/16

¹⁰⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17

1964“. Oprávněný tak ponese procesní zavinění na zastavení exekuce zásadně tehdy, nezachoval-li potřebou míru opatrnosti a uvážlivosti, a přes to po tomto datu podal návrh na nařízení exekuce, resp. exekuční návrh, ačkoliv exekuční titul od počátku nebyl materiálně a formálně vykonatelný (např. proto, že byl vydán rozhodcem, který k tomu nebyl oprávněn)¹¹⁰. Nově přijatý právní názor tak dopadá zpětně i na řízení zahájená před změnou judikatury, neboť jde o zásadu „tzv. *incidentní retrospektivity nových právních názorů vytvořených judikatorními změnami, která je v souladu se soudobými evropskými kontinentálními trendy*“¹¹¹.

Oprávněný je ve vztahu spotřebitel-poskytovatel úvěru silnější stranou, která na trhu vystupuje jako profesionál, resp. má odbornou převahu nad spotřebitelem (povinným), čímž je fakticky ve výhodnějším postavení a lze od ní očekávat (případně i vyžadovat), že se ve vztahu ke spotřebiteli bude chovat v obecné rovině poctivě, a o sjednocení judikatury bude vědět. Setrval-li by oprávněný na vedení exekuce i přesto, že by věděl o neplatnosti exekučního titulu, je podle Ústavního soudu na místě oprávněnému vytýkat vědomé udržování protiprávního stavu, v důsledku čehož byl povinný, jakožto slabší strana, nucen vynaložit prostředky k zastavení exekuce.¹¹²

Na základě shora uvedeného tak lze oprávněnému uložit povinnost k náhradě nákladů povinného.

Na závěr nutno podotknout, že předchozí judikaturní závěry (jež byly překonány právě shora citovanými nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17, a ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 2117/18) umožňovaly nepřiznat žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů exekučního řízení podle § 150 o.s.ř., setrval-li oprávněný na vedení exekuce poté, co došlo ke změně judikatury. Nezachování potřebné míry opatrnosti v důsledku judikaturního posunu podle Ústavního soudu nebylo možné klást oprávněnému k tíži¹¹³.

V některých spisech u Okresního soud Plzeň-jih¹¹⁴ jsem se setkala v případě zastavení exekuce z důvodu nedostatku pravomoci rozhodce (resp. tehdy, zavinil-li zastavení exekuce oprávněný) s použitím § 271 věty druhé o.s.ř., podle kterého

¹¹⁰ nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 2117/18

¹¹¹ nález Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17

¹¹² nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 2117/18

¹¹³ např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 1500/15, nález Ústavního soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. IV. ÚS 599/16, nebo nález Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2860/15

¹¹⁴ např. spis sp. zn. 8 EXE 1124/2014, nebo 19 EXE 1007/2017

lze oprávněnému uložit, aby vrátil, co mu povinný na náklady exekučního řízení již zaplatil (za současného zrušení příkazu k náhradě nákladů exekuce). Tento závěr pak k odvolání oprávněného potvrzoval i odvolací soud, popř. sám o vrácení části vymožených nákladů rozhodl, nerozhodl-li tak exekuční soud a v průběhu exekuce byly vymoženy náklady oprávněného.

5.6.2. Náklady soudního exekutora

V případě nákladů exekuce (tj. nákladů soudního exekutora) je situace obdobná, jako u nákladů účastníků v exekučním řízení, tedy hradí je zpravidla povinný (§ 87 odst. 3 e.ř.) a dojde-li k zastavení exekuce, hradí je ten, který zastavení zavinil (§ 89 e.ř.). Povinnost k náhradě nákladů exekuce je povinnému ukládána v případě, že soudní exekutor své náklady vymůže v rámci exekuce nebo je povinný dobrovolně zaplatit podle § 46 odst. 6 e.ř.¹¹⁵.

Nedbal-li oprávněný požadavku náležité opatrnosti a exekuční návrh podal, přestože měl k dispozici poznatky o změně judikatury, z nichž se dalo předvídat zastavení exekuce i v exekvovaném případě, lze oprávněnému přičítat zavinění zastavení exekuce a uložit mu povinnost k náhradě nákladů soudního exekutora¹¹⁶.

V souvislosti s přiznáváním nákladů exekuce v případě zastavování exekuce nutno zdůraznit, že zatímco při vymáhání exekučního titulu vystupuje soudní exekutor jako veřejný činitel, ve vztahu ke své exekučním soudem přiznané odměně již v postavení orgánu veřejné moci není a vystupuje jako účastník řízení. V důsledku takového postavení lze soudnímu exekutorovi uložit povinnost vrátit povinnému to, co exekutor na svých nákladech na povinném vymohl.¹¹⁷

Shodně jako lze oprávněnému uložit povinnost vrátit vymožené náklady v exekučním řízení, je tedy možnost tuto povinnost uložit i soudnímu exekutorovi, bylo-li něčeho vymoženo na nákladech exekuce. Dospěl-li exekuční soud k závěru, že oprávněný zavinil zastavení exekuce (§ 89 e.ř.), uloží současně soudnímu exekutorovi, aby povinnému vrátil, co mu na náklady exekuce již zaplatil. S tímto postupem se ztotožňuje i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3038/20.

¹¹⁵ KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. s. 588

¹¹⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17

¹¹⁷ náleží Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 5/14

Další možnou variantou je rovněž nepřiznání soudnímu exekutorovi práva na náhradu nákladů exekuce. Pokud by zároveň nebyly výslovně zrušeny příkazy k úhradě nákladů exekuce (jimiž se veškeré náklady určují), je soudní exekutor dokonce povinen v takovém případě vydat vymožené náklady exekuce jako „*tzv. bezdůvodné obohacení podle § 2991 OZ, poskytnuté z důvodu, který dodatečně odpadl*“¹¹⁸. Ústavní soud dokonce dovedl, že exekutor nemusí mít vždy zajištěnou náhradu exekuce a nepřiznání nákladů není protiústavní, neboť z povahy věci nese toto riziko sám, přičemž toto riziko je kompenzováno výhodami souvisejícími s touto profesí, kterými je v podstatě monopolní postavení při provádění exekucí¹¹⁹.

5.6.3. Zkoumání neplatnosti rozhodčí doložky po skončení exekuce

V praxi může docházet a dochází k situacím, kdy jsou na podkladě rozhodčího nálezu pohledávka s příslušenstvím, náklady oprávněné a náklady exekuce vymoženy, a přesto povinný podá návrh na zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky či neplatnost smluvních ujednání týkající se protiústavní výše příslušenství, tedy pro nedostatek pravomoci rozhodce k vydání exekvovaného rozhodčího nálezu. Případné zastavování exekuce po jejím skončení naráží na princip právní jistoty oprávněného a zásadu zákazu uvedení v předešlý stav (zakotvenou v § 57 e.ř.).

Již před 13 lety dospěl Nejvyšší soud k závěru, že lze exekuci zastavit i poté, „*co byla pohledávka s příslušenstvím a náklady exekuce vymožena, jestliže se podkladové rozhodnutí nestalo vykonatelným*“¹²⁰. V projednávané věci však šlo o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř., tedy z důvodu, že exekuční titul nebyl v době nařízení exekuce vykonatelným. Podle následného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017, však lze i z tohoto důvodu zastavit exekuci vedenou na základě rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem, jež byl ustanoven na základě neurčité a tudíž neplatné rozhodčí doložky [připomínám, že v probíhajících exekucích dochází k zastavení exekuce pro nedostatek pravomoci rozhodce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.]. Tímto rozhodnutím došlo k částečnému prolomení zásady principu právní jistoty a nemožnosti uvedení v předešlý stav, když nelze rezignovat na „*potřebu ochrany*

¹¹⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1227/2019

¹¹⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. I. ÚS 1707/17

¹²⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007

*povinného pro případ, že dodatečně vyjde najevo, že exekuce byla od samého počátku vedena a provedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu*¹²¹. Ústavní soud pak tyto závěry mírnil, když uvedl, že zastavování exekuce po jejím vymožení by mělo představovat prostředek *ultima ratio*, zejména v případech zneužití práva, neúměrného zvýšení vymáhané částky, odepření základních práv v rozhodčím řízení, nezohlednění námitek při nařizování exekuce apod., tedy tam, kde by bylo skutečně možné uvažovat o zásahu do ústavních práv účastníků¹²².

5.6.4. Možnost moderace výše exekučním titulem přiznaného plnění

S možností moderace výše exekučním titulem přiznaného plnění přišel Ústavní soud ve svém přelomovém nálezu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18. Podle něj sjednání úroků z prodlení v neústavní výši i jejich následné uplatnění v nalézacím a exekučním řízení představuje zneužití práva, kterému nelze přiznat právní ochranu, a proto zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. ve spojení s § 268 odst. 4 o.s.ř. pouze vůči neústavní výši úroků z prodlení nepředstavuje zásah do legitimního očekávání oprávněného a je zcela ústavně konformní. Podle Ústavního soud *„je v těchto případech třeba poskytnout povinnému a jeho majetku soudní ochranu [...] tak, aby byla zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry dlužníka i věřitele“*.

Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, tyto závěry přijal a uvedl, že dospěje-li exekuční soud k závěru, že přiznaná výše úroku z prodlení je protiústavní, je povinen stanovit, jakou výši úroku z prodlení lze považovat za ústavně konformní a ve zbylém rozsahu exekuci částečně zastavit. Při neplatnosti smluvních ujednání o výši úroku z prodlení pro rozpor s dobrými mravy poté nastupuje nárok na zákonnou výši úroku z prodlení. Nejvyšší soud (jak již bylo zmiňováno v kapitole 5) v tomto rozhodnutí navíc rozšířil možnost moderace z úroku z prodlení na veškeré příslušenství, *„odporuje-li právním zásadám demokratického právního státu“*. Proto dospěje-li exekuční soud k závěru, že přiznaná výše příslušenství (ve smyslu § 513 OZ) je v rozporu s dobrými mravy, je namístě exekuci v tomto rozsahu zastavit.

¹²¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017

¹²² usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17

Okresní soud Plzeň-jih v některých svých rozhodnutích¹²³ částečně zastavil exekuci co do jistiny obsahující zejména poplatky či kapitalizované smluvní pokuty spolu s úrokem a smluvní pokutou v „nemravné“ výši, a pro jistinu představující výši poskytnutého úvěru (popř. zbytek neuhrazeného úvěru) ponechal exekuci v běhu přesto, že dospěl k závěru o absolutní neplatnosti smluvních ujednání týkajících se úroku a smluvních pokut pro zjevný rozpor s dobrými mravy a naprosto zjevného nesouladu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy v neprospěch spotřebitele. Podle exekučního soudu oprávněný poskytl povinnému na základě neplatného právního jednání určitou finanční částku (úvěr), čímž se povinný bez spravedlivého důvodu obohatil a je povinen půjčené prostředky jako bezdůvodné obohacení ve smyslu § 2991 OZ vrátit. Obě rozhodnutí pochází z června roku 2020 (tedy před vydáním shora uvedeného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020). Odvolací soud se však se závěry soudu exekučního neztotožnil, když podle něj nezpůsobilost exekučního titulu vede k nepřipustnosti exekuce jako celku, a není-li tu způsobilý exekuční titul, nelze exekuci nadále vést, a to ani zčásti. Tím, že exekuční soud posoudil nárok jako bezdůvodné obohacení, nejenže překvalifikoval vymáhaný nárok, ale de facto nahradil činnost nalézacího soudu v případném budoucím sporném (hmotněprávním) řízení právě o vydání bezdůvodného obohacení. S tímto závěrem odvolací soud exekuci zcela podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. ve spojení § 52 odst. 1 e.ř. zastavil.

¹²³ např. ve spise sp zn. 19 EXE 1007/2017 nebo 19 EXE 1714/2017

6. Komparace se zahraničím

Rozhodčí řízení obecně je na Slovensku upraveno zákonem o rozhodcovskom konaní. Od počátku jeho platnosti se zákon vztahoval i na spotřebitelské spory. Avšak v důsledky novely č. 336/2014 Z. z. s účinností od 1. 1. 2015 došlo k negativnímu vymezení arbitrability ohledně sporů mezi dodavatelem a spotřebitelem vyplývajících ze spotřebitelských smluv nebo související se spotřebitelskou smlouvou (§ 1 odst. 4 ZRK). Tyto spory tak lze od 1. 1. 2015 řešit ve speciálním spotřebitelském rozhodčím řízení podle zákona o spotřebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vzhledem k tomu, že i na Slovensku docházelo ke zneužívání rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách, došlo, dříve než byl přijat speciální zákon týkající se spotřebitelského rozhodčího řízení, k novelizaci slovenského občanského zákoníku zákonem č. 150/2004 Z. z. s účinností od 1. 5. 2004. Touto novelou byla do občanského zákoníku včleněna nová hlava nazvaná „spotřebitelské smlouvy“, ve které byla mj. definována spotřebitelská smlouva, dodavatel, či spotřebitel. Výslovně pak byla zakotvena povinnost, že spotřebitelská smlouva nesmí obsahovat ustanovení, které způsobuje značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran v neprospěch spotřebitele (tzv. „nepřijatelná podmienka“, § 53 odst. 1 SK OZ). To však neplatí tehdy, jde-li o smluvní podmínky, které se týkají hlavního předmětu plnění a přiměřenosti ceny, nebo které jsou vyjádřeny určitě, jasně a srozumitelně anebo pokud byly nepřijatelné podmínky sjednané individuálně. Nepřijatelná podmínka má za následek neplatnost spotřebitelské smlouvy (§ 53 odst. 5 SK OZ). Jaké ustanovení je považováno za nepřijatelnou podmínku, je rovněž stanoveno zákonem (§ 53 odst. 4 SK OZ). Jedná se například o ustanovení, podle kterých má spotřebitel plnit a se kterými neměl možnost se před uzavřením smlouvy seznámit, nebo ustanovení požadující po spotřebiteli, který nesplnil svůj závazek, aby za toto nesplnění závazku měl povinnost zaplatit nepřiměřeně vysokou sumu jako sankci.

Zákon o obecné úpravě rozhodčího řízení je co do obsahu velmi podobný českému z.r.ř. Jen pro představu podle § 4 odst. 1 ZRK lze rozhodčí smlouvu uzavřít buď jako zvláštní rozhodčí smlouvu pro spory již vzniklé, anebo formou rozhodčí doložky pro případné řešení sporů v budoucnu. V každém případě musí být

sjednána písemně pod sankcí neplatnosti (§ 4 odst. 2 ZRK). Spory mohou být řešeny jediným rozhodcem či vícero rozhodci (souhrnně označované legislativní zkratkou rozhodčí soud, § 7 odst. 1 ZRK), nebo stálým rozhodčím soudem (jeho zřizovatelem však může být jen Slovenský olympijský a sportovní výbor, národní sportovní svaz anebo komora zřízená zákonem, § 12 odst. 1 ZRK). Vzhledem k tomu, že se tato práce věnuje přezkumu rozhodčích nálezů ve spotřebitelských sporech, nebude o tomto zákoně pojednáno více, neboť se na spotřebitelská rozhodčí řízení nevztahuje.

ZSRK je speciálním zákonem upravujícím mj. spotřebitelské rozhodčí řízení, postavení a činnosti rozhodce a stálého rozhodčího soudu oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory (§ 1 odst. 1 ZSRK). Na spotřebitelské rozhodčí řízení se subsidiárně použije ZRK tam, kde to zákon výslovně stanoví (§ 1 odst. 4 ZSRK, jedná se například o uznání a výkon cizozemských rozhodnutí ve spotřebitelských sporech). Odlišností od úpravy obecného rozhodčího řízení je zejména to, že spotřebitelské spory mohou rozhodovat pouze rozhodci zapsaní v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory vedeném Ministerstvem spravedlnosti SR a současně zapsaní v seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu oprávněného rozhodovat spotřebitelské spory (§ 4 odst. 1 ZSRK).

Pro případy již vzniklých sporů či sporů budoucích se sjednává speciální spotřebitelská rozhodčí smlouva, která musí být písemná a musí být obsahově i formálně oddělena od spotřebitelské smlouvy (§ 3 odst. 1, 2 ZSRK). Jen spotřebitelská rozhodčí smlouva může založit pravomoci stálého rozhodčího soudu ve spotřebitelských sporech (§ 2 odst. 1 ZSRK). Ve spotřebitelské rozhodčí smlouvě si tak strany ujednají pouze stálý rozhodčí soud zapsaný v seznamu Ministerstva spravedlnosti SR. Určení konkrétní osoby rozhodce je zákonem výslovně vyloučeno (§ 3 odst. 4 ZSRK).

Stálé rozhodčí soudy mohou být zřízeny jen zájmovými sdruženími právnických osob nebo komorami zřízenými zvláštním zákonem (např. Slovenskou obchodní a průmyslovou komorou), jež jsou držiteli povolení rozhodovat spotřebitelské spory uděleného Ministerstvem spravedlnosti SR (§ 10 odst. 1, 2 ZSRK). ZSRK pak dále stanoví povinnosti zřizovatele, zejm. vydat statut a jednací řád stálého rozhodčího soudu. Je to právě statut, který obsahuje způsob určení ad hoc rozhodce nebo třech rozhodců, jež mají věc rozhodovat (§ 24 odst. 1 ZSRK).

Výsledkem spotřebitelského rozhodčího řízení je podle § 39 odst. 1 ZSRK rozhodčí rozsudek (nikoliv tedy rozhodčí nález, jako je tomu u nás, neboť slovo „nález“ není slovenským výrazem¹²⁴, přes to, že jej pro svá rozhodnutí používá Ústavní soud SR), který má účinky soudního rozsudku (§ 41 odst. 1 ZSRK).

Jediným procesním prostředkem obrany spotřebitele proti rozhodčímu rozsudku je žaloba na jeho zrušení podle § 45 a násl. ZSRK. Přezkum rozhodčího rozsudku ve spotřebitelských sporech jiným rozhodcem či rozhodci ZSRK neumožňuje, stejně jako podání návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí ze zvláštních důvodů podle § 35 z.r.ř. Důvody, pro které se lze domáhat zrušení rozhodčího rozsudku, jsou částečně koncipovány obdobně jako v českém z.r.ř. a částečně je lze připodobnit k důvodům odvolacím proti civilnímu rozsudku podle o.s.ř. (např. nesprávné právní posouzení věci či nenáležitě zjištění skutkového stavu). Soud pak má dokonce povinnost některé z důvodů na zrušení rozhodčího rozsudku přezkoumávat ex offo. Žalobu je možné podat do 3 měsíců ode dne doručení rozhodčího rozsudku (§ 46 odst. 1 ZSRK). Žaloba má odkladný účinek, proto rozhodčí rozsudek může nabýt právní moci až po uplynutí lhůty k jejímu podání (§ 46 odst. 2 ZSRK). Pravomocný a vykonatelný rozhodčí rozsudek je exekucním titulem podle § 45 odst. 2 písm. d) EP.

Zákonem, kterým je upraveno exekuční řízení, je zákon č. 233/1995 Z. z. exekučný poriadok. Velkou zvláštností oproti e.ř. je kauzální příslušnost exekučního soudu, kterým je Okresní soud Banská Bystrica (§ 49 EP). Exekuční návrh se podává u tohoto soudu a dnem, kdy návrh došel kauzálně příslušnému soudu, je zahájeno exekuční řízení. Oproti e.ř. je exekuční soud před pověřením exekutora ve vztahu k rozhodčímu rozsudku vydaném ve spotřebitelském rozhodčím řízení výslovně z moci úřední povinen přezkoumat, zda:

- spotřebitelská rozhodčí smlouva splňuje podmínky stanovené zvláštním předpisem (ZSRK),
- byl rozhodčí rozsudek ve spotřebitelském sporu vydán rozhodcem, který byl v době spotřebitelského rozhodčího řízení zapsán v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory,

¹²⁴ HUČKOVÁ, Regina. *Rozhodcovské konanie*. 1. vydání. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013. s. 131-132

- byl rozhodčí rozsudek ve spotřebitelském sporu vydán stálým rozhodčím soudem, který měl v době spotřebitelského rozhodčího řízení povolení rozhodovat spotřebitelské spory,
- rozhodčí rozsudek splňuje náležitosti podle zvláštního předpisu a
- je rozhodčí rozsudek vykonatelný [§ 53 odst. 3 písm. f) EP].

Dále je exekuční soud povinen přezkoumat:

- otázku platnosti spotřebitelské smlouvy, zejm. zda neobsahuje nepřijatelné smluvní podmínky způsobující její neplatnost, a
- otázku platnosti rozhodčí smlouvy z hlediska, zda byla sjednána odděleně od spotřebitelské smlouvy, a zda obsahovala poučení spotřebitele o důsledcích rozhodčího řízení¹²⁵.

Není-li některá z výše uvedených podmínek splněna, exekuční soud exekuční návrh zamítne, jinak exekutora pověří. Jednotlivým exekutorům soud přiděluje věci náhodným výběrem pomocí technických a programových prostředků schválených Ministerstvem spravedlnosti SR tak, aby byla vyloučena možnost ovlivňování přidělení věci (§ 55 odst. 1 EP). Přidělování věci exekutorům funguje na principu teritoriality, exekuční soud tedy pověří soudního exekutora v obvodu krajského soudu podle trvalého pobytu nebo pobytu povinného – fyzické osoby (§ 55 odst. 2 EP).

V rámci exekučního řízení může spotřebitel požadovat jak odklad, tak i zastavení exekuce. Návrhem na zastavení exekuce podle § 61k odst. 1 EP se může povinný domáhat jejího zastavení z důvodu, že

- po vzniku exekučního titulu nastaly okolnosti, které způsobily zánik vymáhaného nároku,
- exekuční titul byl zrušen, nebo
- jsou tu jiné skutečnosti, které brání vykonatelnosti exekučního titulu.

Povinný je povinen návrh na zastavení exekuce podat do 15 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno vyrozumění o zahájení exekuce (§ 61k odst. 2 EP). O návrhu rozhoduje exekutor, nesouhlasí-li oprávněný s návrhem, exekuční soud. Další důvody zastavení exekuce stanoví § 61n odst. 1 EP (např. navrhl-li zastavení exekuce oprávněný).

¹²⁵ ŠKRINÁR, Alexander, ZÁMOŽÍK, Jozef, GEŠKOVÁ, Katarína. *Rozhodcovské konanie a spotrebiteľské rozhodcovské konanie v systéme práva*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. s. 160

Z výše uvedeného vyplývá, že široké oprávnění spotřebitele napadnout rozhodčí rozsudek vyplývá z ZSRK. Ochrana spotřebitele v rámci exekučního řízení je pak dána především ve fázi pověřování exekutora, nikoliv až návrhem na zastavení exekuce. Přezkoumává-li exekuční soud rozhodčí rozsudek podle § 53 odst. 3 písm. f) EP, nejedná se o jeho věcný přezkum, soud pouze realizuje svoje oprávnění plynoucí mu ze zákona¹²⁶. Exekuční soud je tedy rovněž (jako soudy české) oprávněn přezkoumat otázku pravomoci rozhodčího soudu, jež se odvíjí od neexistence nebo neplatnosti rozhodčí smlouvy¹²⁷. Je-li rozhodčí smlouva neplatná, nemůže založit pravomoc rozhodčího soudu vydat rozhodčí rozsudek, který by byl vykonatelným exekučním titulem¹²⁸.

¹²⁶ usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 16. 10. 2014, sp. zn. 1ECdo/221/2013

¹²⁷ usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 6 Cdo 1/2012

¹²⁸ usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 3 ECdo 84/2014

7. Závěr

Přezkum rozhodčích nálezů z hlediska jeho materiální a formální vykonatelnosti či otázky pravomoci rozhodce je nedílnou součástí exekučního řízení. Přestože by se neměl týkat věcné stránky rozhodčích nálezů a nahrazovat tak činnost nalézacího řízení či přezkum mimo exekuční řízení, dochází k tomu zejména v souvislosti s rozvojem judikatury ve věcech rozhodčích nálezů vydaných rozhodci ve spotřebitelských sporech.

Jistě, zkoumání pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu samo o sobě není věcným přezkumem, zejména jde-li o samotný netransparentní výběr rozhodce. Ovšem má-li exekuční soud posuzovat, zda byla spravedlivě sjednána úvěrová smlouva nebo zda se některá ujednání úvěrové smlouvy nepříčí dobrým mravům, to již věcným přezkumem je. Věcný přezkum však nemůže být bezbřehý, a tak rozhodčí nález musí vykazovat zásadní vady, za které judikatura obecně považuje přiznání příslušenství ve zcela nepřiměřené (neústavní) výši.

Nedostatek pravomoci rozhodce může být dán buď ve vztahu k rozhodčí doložce, nebo ve vztahu k samotné úvěrové smlouvě. I když takto jednoznačné rozdělení nedostatku pravomoci rozhodce nelze učinit, neboť podle judikatury i neplatnost úvěrové smlouvy způsobuje nedostatek navazující rozhodčí doložky (a následný nedostatek pravomoci rozhodce), pro závěrečné shrnutí a přehlednost jej takto uvádím.

Ve vztahu k rozhodčí doložce může nedostatek pravomoci rozhodce způsobit netransparentní výběr (určení) rozhodce či „sjednání“ rozhodčí doložky ve všeobecných obchodních podmínkách. Z.r.ř. stejně jako judikatura klade důraz na konkretizaci a individualizaci výběru rozhodce, popř. způsobu určení rozhodce, za které nelze považovat takovou rozhodčí doložku, dle které bude spor mezi stranami rozhodovat rozhodce určený právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, nebo rozhodce určený fyzickou osobou ze seznamu rozhodců vedeného touto fyzickou osobou, anebo bude-li určení rozhodce náležet jen na vůli jedné ze stran (té, která podá žalobu). Netransparentní výběr rozhodce stejně jako rozhodčí doložka obsažená ve všeobecných obchodních podmínkách způsobuje absolutní neplatnost rozhodčí doložky pro její rozpor se zákonem a vydal-li rozhodce na základě absolutně neplatné doložky rozhodčí nález, neměl k jeho vydání pravomoc.

Ve vztahu k úvěrové smlouvě nemá rozhodce dostatek pravomoci vydat rozhodčí nález zejména tehdy, jsou-li ujednání úvěrové smlouvy jednoznačně v rozporu s dobrými mravy. Takovými ujednání budou při posuzování platnosti úvěrové smlouvy sjednaná výše úroku, úroku z prodlení a smluvní/ch pokut/y, příp. jejich kombinace s dalšími zajišťovacími instrumenty.

Naopak sama ekonomická závislost rozhodce, jež by mohla souviset s opakovaným zápisem rozhodce do rozhodčí doložky jednoho a téhož poskytovatele úvěru, nezpůsobuje nedostatek pravomoci rozhodce. Je však jedním z více kritérií přezkumu rozhodčích nálezů v exekučním řízení.

Všechna shora uvedená hlediska je exekuční soud oprávněn přezkoumat v každém stádiu exekuční řízení a dospěje-li k závěru, že exekvovaný rozhodčí nález vydal rozhodce, který k tomu neměl pravomoc, je povinen exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit. Domnívám se, že i ve fázi pověřování je exekuční soud oprávněn shora uvedené zkoumat a případně dát soudnímu exekutorovi pokyn k zamítnutí exekučního návrhu oprávněného. Jinak by musel exekutora pověřit a následně zahájit řízení o zastavení exekuce *ex offo*.

Přezkum rozhodčích nálezů v exekučním řízení nepovažuji za příliš „šťastnou“ možnost, jak by se měl dlužník domáhat spravedlnosti. Právní řád mu nabízí dostatek možností procesní obrany. Je zřejmé, že připouští-li Ústavní soud zpětné působení judikatury, dochází k situacím, že exekuce je již dávno vedena a následně dojde ke změně judikatury. V takových případech bych byla pro odložit exekuci podle § 266 o.s.ř. do pravomocného skončení řízení o zrušení rozhodčího nálezu a poučit povinného (dlužníka) k podání takové žaloby, neboť exekuční řízení ze své podstaty není určeno pro autoritativní nalézání práva. Proto až zrušením rozhodčího nálezu – exekučního titulu by mělo dojít k zastavení exekuce.

Pokud již má dojít k přezkumu rozhodčího nálezu v rámci řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce, neztotožňuji se se závěrem Krajského soudu v Plzni, že dospěje-li exekuční soud k závěru, že rozhodce neměl dostatek pravomoci k vydání exekvovaného rozhodčího nálezu, je třeba exekuci třeba zastavit zcela. Podle mého názoru by měla být exekuce ponechána v běhu pro jistinu, tedy pro výši poskytnutých úvěrových prostředků, spolu se zákonným úrokem z prodlení, a měla by tak být využita možnost moderace rozhodčím nálezem přiznaného plnění (jak předvídá judikatura). To vše z důvodu, že peněžní prostředky byly poskytnuty zhruba s desetiletým odstupem od zahájení exekuce

a další „kolo“ nalézacího řízení (stejně jako například ztráta pořadí oprávněných při srážkách ze mzdy) by nepřiměřeně prodlužovalo uspokojení věřitelů, resp. jejich legitimní očekávání na možné uspokojení.

Cílem diplomové práce bylo zejména představit procesní postup nalézacího a vykonávacího řízení vztahující se k rozhodčím nálezům, shrnout nejdůležitější hlediska přezkumu rozhodčích nálezů v exekučním řízení, poukázat na problematická místa související se zastavováním exekucí z důvodu nezpůsobilosti rozhodčího nálezu. Tento cíl byl dle názoru autorky splněn.

Resumé

This thesis deals with the review of arbitral awards in enforcement proceedings. It specifically focuses on arbitral awards issued by domestic arbitrators in consumer disputes. The aim of this thesis is to describe the procedure of declaratory and enforcement proceedings related to arbitral awards, to summarize the most important aspects of the review of arbitral awards in enforcement proceedings, to point out problematic areas related to the suspension of enforcement proceedings due to the ineligibility of the arbitral award, and to present at least partially the decision-taking practice and some procedures of the District Court Plzeň-South in this issue.

Apart from the introduction and conclusion, the thesis is divided into five chapters. The first chapter is devoted to the course of the arbitration proceedings. In its introduction, it defines not only the concept of arbitration, but also the prerequisites for arbitration, which is the negotiation of an arbitration agreement. The second half of this chapter then briefly describes the arbitration procedure from bringing a legal action to the issuance of the arbitral award.

There is a possibility of defence against the arbitral award in a procedural manner. Chapter two deals with specific means that are available in that regard. The individual institutes, when and under what circumstances they can be invoked are presented.

The third chapter describes the course of the enforcement proceedings. After a general definition of the enforcement title and the prerequisites for its creation, the chapter deals with the initiation of enforcement proceedings and the course of enforcement. A significant part of the chapter is devoted to the institutes of suspension and stay of execution, which de facto represent additional procedural means of defence of the debtor against the arbitral award.

The penultimate, fourth, chapter is devoted to the review of arbitral awards in the context of the proceedings on the application for stay of execution. In particular, it presents the most important aspects on the basis of which the enforcement court should review the arbitral award, as well as problematic institutes related to the stay of execution.

The last chapter compares the Slovak legislation on arbitral awards in consumer matters, their enforcement and review.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Odborná a komentářová literatura

- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 595 s. ISBN 978-80-7179-297-0
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1672 s. ISBN 978-80-7179-342-7
- HUČKOVÁ, Regina. *Rozhodcovské konanie*. 1. vydání. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013. 210 s. ISBN 978-80-8152-091-4
- JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář*. Kniha V. § 251-376 občanského soudního řádu. 1. vydání. Praha: JUDr. Karel Havlíček, 2014. 627 s. ISBN 978-80-87109-50-2
- KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1167 s. ISBN 978-80-7400-630-2.
- OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 528 s. ISBN 978-80-7552-736-3.
- RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 203 s. ISBN 978-80-7400-707-1
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1601 s. ISBN 978-80-7400-673-9
- SVOBODA, Karel. *Exekuční řízení: civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 524 s. ISBN 978-80-7400-802-3
- ŠKRINÁR, Alexander, ZÁMOŽÍK, Jozef, GEŠKOVÁ, Katarína. *Rozhodcovské konanie a spotrebiteľské rozhodcovské konanie v systéme práva*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 173 s. ISBN 978-80-7380-692-7
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X. <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11409/1/2>
- WOLFOVÁ, Jitka a ŠTIKA, Martin. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 336 s. ISBN 978-80-7552-427-0.

- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. 621 s. ISBN 978-80-7380-714-6.

Odborné články

- DOČKAL, Tomáš. Přiměřenost výše smluvených úroků a smluvených úroků z prodlení. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2013, č. 22. ISSN 1210-6410
- LAVICKÝ, Petr. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*. Praha. C. H. Beck, 2021, č. 6. ISSN 1211-4405.
- SVOBODA, Karel. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*. Praha. C. H. Beck, 2019, č. 7-8. ISSN 1211-4405.
- SVOBODA, Karel. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím? *Soudní rozhledy*. Praha. C. H. Beck, 2021, č. 3. ISSN 1211-4405.
- TOMAN, Antonín. Rozhovor s JUDr. Martinou Kasíkovou soudkyní Krajského soudu v Praze. *Komorní listy*. Praha: Exekutorská komora ČR, 2021, IV, ISSN 1805-1081.
- VLACHOVÁ, Barbora. Rozhodčí nález jako exekuční titul. *Komorní listy*. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, III, ISSN 1805-1081.

Právní předpisy ČR a SR

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013
- Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebitel'skom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov
- Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura Ústavního soudu

- nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07
- nález Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 728/10
- nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11
- nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11
- nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11
- nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11
- nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12
- nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 5/14
- nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 1500/15
- nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14
- nález Ústavního soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. IV. ÚS 599/16

- náleží Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2860/15
- náleží Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16
- náleží Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/2015, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 338/2017 Sb.
- náleží Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 3929/16
- náleží Ústavního soudu ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. I. ÚS 1707/17
- náleží Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2018, sp. zn. IV. ÚS 2728/17
- náleží Ústavního soudu ze dne 8. 1. 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18
- náleží Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18
- náleží Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 2117/18
- náleží Ústavního soudu ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19
- náleží Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3038/20
- usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15
- usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17
- usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18

Judikatura Nejvyššího soudu

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 408/2002
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 33 Odo 236/2005
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1682/2007
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2019, sp. zn. 33 Cdo 1034/2018
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1227/2019
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2012
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1258/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2045/2004
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1871/2005

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2421/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 238/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3756/2008
- usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněné pod číslem 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 742/2013
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněné pod číslem 92/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3439/2013
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1255/2015
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3882/2017
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2260/2018
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1612/2019
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020
- usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, uveřejněné pod číslem 45/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Judikatura Nejvyššího soudu SR

- usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 6 Cdo 1/2012
- usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 3 ECdo 84/2014
- usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 16. 10. 2014, sp. zn. 1ECdo/221/2013

Internetové články

- CELERÝN, Jakub. Částečná neplatnost rozhodčí doložky. In: *epravo.cz* [online], 2020 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/castecna-neplatnost-rozhodci-dolozky-110973.html>

- KADLECOVÁ, Edita. Otevřela se Pandořina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení? To ukáže až čas In: *Právo21* [online], 2019 [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-titulu-v-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas>
- KADLECOVÁ, Edita. Rozhodčím doložkám ve spotřebitelských smlouvách neodzvono. Dozvuky najdeme v exekučním řízení. In: *Právo21* [online], 2019 [cit. 16. 2. 2022]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/rozhodcim-dolozkam-ve-spotrebitelskych-smlouvach-neodzvono-dozvuky-najdeme-v-exekucnim-rizeni>
- LÍBAL, Bořivoj. Malé zamyšlení nad použitím rozhodčích doložek. In: *epravo.cz* [online], 2010 [cit. 25. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/male-zamysleni-nad-pouzitim-rozhodcich-dolozek-60721.html>
- LISSE, Luděk. Ekonomická závislost rozhodce z důvodu opakovaného ustavování do funkce. In: *epravo.cz* [online], 2019 [cit. 5. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ekonomicka-zavislost-rozhodce-z-duvodu-opakovaneho-ustavovani-do-funkce-110076.html>
- ZWIEFELHOFER, Miloslav. Neplatné rozhodčí doložky ve světle zákona. In: *Česká justice* [online], 2019 [cit. 12. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/neplatne-rozhodci-dolozky-ve-svetle-zakona/>

Spisy Okresního soudu Plzeň-jih

- 8 EXE 229/2012
- 8 EXE 1124/2014
- 9 EXE 353/2010
- 9 EXE 342/2017
- 19 EXE 1007/2017
- 19 EXE 1714/2017
- 19 EXE 2121/2018
- 19 EXE 2193/2018
- 19 EXE 1310/2019
- 19 EXE 2073/2019

- 19 EXE 2286/2019
- 19 EXE 104/2020
- 19 EXE 163/2020
- 19 EXE 427/2020
- 19 EXE 428/2020
- 19 EXE 429/2020
- 19 EXE 430/2020
- 19 EXE 437/2020

Ostatní

- Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>
- Důvodová zpráva k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, dostupná z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=679&ct1=0>